

ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ MODELİ (OKS) DEĞERLENDİRMESİ

ORTAÖĞRETİM GEÇİŞ MODELİ (OKS) DEĞERLENDİRMESİ

ORTAÖĞRETİME GEÇİŞ MODELİ (OKS) DEĞERLENDİRMESİ

Bu çalışmamızın amacı, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Orta Öğrenime Geçiş Modeli, hazırlanan gerekçeler ve hedefler çerçevesinde uygulanan OKS sisteminin sıkıntılarını belirlemeye çalışmak ve önerilen modelin öğretmenler nezdinde kabullerini görmektir. Bu anlamda önerilen modeldeki olumlu yönleri ve eksiklikleri görüp gelecekte uygulanacak olan sistemde en az hatayı sağlayacak öneriler geliştirmek için doğrudan sahada çalışan öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerini dikkate alarak, eğitim sistemimiz üzerinde gelecekte etkili olacak yeni sınav sistemi hakkında çalışma yaptık.

Sınav sisteminin; doğru ölçen, hayata hazırlayan ve daha adil işleyen bir yapıya dönüştürülmesi için Eğitimciler Birliği Sendikası olarak üzerimize düşen sorumluluk ve görevlerin farkındayız.

Ülkemizin geleceğinde söz sahibi olacak çocuklarımızın daha kaliteli eğitim almaları ve geleceğe güvenle bakabilmeleri sendikamızın öncelikli amaçları arasındadır.

ISBN: 978-975-6153-12-3

EĞİTİM-BİR-SEN

EĞİTİM-BİR-SEN
(EĞİTİMCİLER BİRLİĞİ SENDİKASI)

**ORTAÖĞRETİM GEÇİŞ MODELİ
DEĞERLENDİRME
ARAŞTIRMASI**

Proje Yöneticisi
Halil Etyemez

Uygulama
Kaf Ajans
(Emir Osmanoğlu)

Rapor
Zafer Çelik

Mayıs 2007

BOŞ SAYFA

Eğitim-Bir-Sen Yayınları: 21
Araştırma Dizisi: 4

Sahibi:
Eğitim Bir Sen adına
Ahmet Gündoğdu
Genel Başkan

Genel Yayın Yönetmeni:
şaban Abak
Genel Basın Yayın Sekreteri

ISBN: 978-975-6153-12-3

Yayın Kurulu:
Halil Etyemez
Mustafa Aydın
Erol Battal
şaban Abak
İrfan Coşkun

web adresi :
www.egitimbirsen.org.tr

Baskı:
Öncü Basımevi
www.uncubasimevi.com
info@uncubasimevi.com

BOŞ SAYFA

**ORTAÖĞRETİM GEÇİŞ MODELİ
DEĞERLENDİRME
ARAŞTIRMASI**

BOŞ SAYFA

SUNUŞ

Sınav sisteminin; doğru ölçen, hayata hazırlayan ve daha adil işleyen bir yapıya dönüştürülmesi için Eğitimciler Birliği Sendikası olarak üzerimize düşen sorumluluk ve görevlerin farkındayız. Bu çerçevede ülkemizin geleceğinde söz sahibi olacak çocuklarımızın daha kaliteli eğitim almaları ve geleceğe güvenle bakabilmeleri sendikamızın öncelikli amaçları arasındadır. Ülkemizin dünya liginde eğitim başta olmak üzere her alanda en önde olması için, gençlerin arasından dana fazla değer yetişmesi için Sendika olarak yapabileceklerimiz olduğuna inanıyoruz.

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından mevcut OKS sisteminin eğitim sistemi ve çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu gerekçesiyle bir değişikliğe gidilmesi gereği ortaya atıldı. Bu fikir sonrasında Orta Öğrenime Geçiş Modeli geliştirildi ve kamuoyunun görüşüne sunuldu. Buna göre, 6., 7. ve 8. sınıflarda ‘Seviye Belirleme Sınavları’ (SBS) yapılacak. Bu sınavlar yüzde 70 oranında etkileyecek. Daha sonra Yılsonu Başarı Puanı (YBS) devreye girecek. Bu da yüzde 25 etkileyecek. Ayrıca yüzde 5 oranında etki edecek Yönelme ve Davranış Puanı (YDP) verilecek. YDP, ders veren öğretmenlerin notlarının ortalamaları alınarak belirlenecek. Bu puan belirlenirken, öğrencinin okuldaki sosyal, kültürel faaliyetlere katkısı, arkadaşları ile uyumu dikkate alınacak.

Milli Eğitim Bakanlığı, söz konusu bu yeni modelle ilgili, sendikalar, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenlerden görüş ve öneriler istedi. Eğitim Bir-Sen olarak sorumlu ve bilimsel sendikacılık anlayışımız gereği, doğrudan sahada çalışan öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerini dikkate alarak, eğitim sistemimiz üzerinde gelecekte etkili olacak değişiklik hakkında çalışma yaptık.

Çalışmamızın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Orta Öğrenime Geçiş Modelinin, hazırlanan gerekçeler ve hedefler çerçevesinde uygulanan OKS sisteminin sıkıntılarını belirlemeye çalışmak ve önerilen modelin öğretmenler nezdinde kabullerini görmektir. Bu anlamda önerilen modeldeki olumlu yönleri ve eksiklikleri görüp gelecekte uygulanacak olan sistemde en az hatayı sağlayacak öneriler geliştirmek ve sahada uygulayıcı olarak

alışan ğretmenlerin görüşlerine başvurarak önerilen modelin bir değerlendirilmesi ile olumlu ve eksik yanlarını belirleyip uygun öneriler getirmektir.

Araştırmamız, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınarak 7 il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan yüzde 48'i erkek, yüzde 52'si kadın olmak üzere 1018 ğretmen üzerinde uygulandı. Araştırmamızda ncelikli olarak mevcut OKS sınav sisteminin eğitim ve öğrenciler üzerindeki etkisi ele alınarak, ardından getirilmesi düşünülen Ortaöğretim Geçiş Modeli (OGM) ile ilgili değerlendirme ve öneriler araştırıldı.

Sendikamız tarafından yapılan araştırmada, mevcut OKS sınav sistemi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğunda öğretmenlerin %93.7'si mevcut OKS sisteminin öğrencileri hayata hazırlamada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Öğretmenlerin %80'i mevcut OKS sisteminin öğrencilerin ilgisini yalnızca birkaç derse yöneltmeleri sonucunu doğurduğunu savunmaktadırlar. Öğretmenlerin %57'si mevcut sistemin öğrencilerin okula devam durumlarını olumsuz anlamda etkilediğini savunmaktadır. Öğrencilerin sınav endişesinden dolayı okulda disiplin sorunlarına neden olduklarını söyleyen öğretmenlerin oranı ise, kısmen cevabı verenleri de hesaba kattığımızda %80 üzerindedir. Okul boyunca OKS sınavlarının tek hedef haline gelmesi öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerini arttırmaktadır. Öğretmenlerin %84' kesin bir dille bu kanaatte olduklarını vurgulamışlardır.

Eğitimde kademeler arasında geçişte egemen olan tek oturumluk ve sadece bir kısım zihinsel becerileri ölçmeye dönük sınavlar yerine, bireyi bütün beceri ve yeterlilikleriyle çok yönlü olarak değerlendirebilecek, önceden belirlenerek ilan edilmiş objektif ve standart ölüm araç ve teknikleriyle otantik (kompozisyon yazdırma, süreç değerlendirme, portfolyo vb.) değerlendirme yolları kullanılmalıdır.

Kademeler arası geçişte kullanılacak seçme yöntemleri ve ltleri, çeşitlendirilerek bu bağlamda veli ve ğrenci görüşmeleri, ğretmen raporları, akran değerlendirmeleri, ğrenci dosyası, öğrencinin en çok başarılı olduğu dersler esas alınarak bütüncül, kapsayıcı, çok yönlü bir yapıda tasarlanmalı ve uygulanmalıdır. Eleyici lme ve değerlendirme sistemleri yerine, teşhis edici, geliştirici, tanıma ve yetiştirmeye dönük değerlendirme sistemleri ikame edilmelidir. Hiçbir ğrenci, başarısızlık yaftasıyla sistem dışında bırakılmamalıdır.

OKS'deki değişiklik, geçmiőe göre bir gelişme olarak nitelendirilebilirse de nihai olarak öncekinden köklü bir farklılık getirmemektedir. Lise türlerinin sayıca ikiye indirilmesi, bunlar arasında karőılıklı yatay ve dikey geçiőlere her zaman kapının açık tutulması uygun olabilir. Ayrıca yükseköğretime geçişte de var olan sistemin yeniden düzenlemesi gerekir. Yeni müfredat programlarıyla sınav ve seçme sistemlerinin uyumlaőtırılması gerekir.

Sendikal sorumlulukla hazırladığımız bu araőtırmadan Milli Eğitim Bakanlığı'nın yararlanarak önerilerimiz doğrultusunda sistemde kısmen de olsa değişiklik yapmasını olumlu buluyoruz. Gençlerimizin daha adil bir sınav sistemi zemininde yarışması ve geleceğe ümitle bakabilmeleri için daha köklü çalışmaların yapılması gerektiğini söylüyor, yetkililerin de derhal bu çalışmaları baőtlatmalarını bekliyoruz.

EĞİTİM-BİR-SEN

İçindekiler

GRAFİKLER

Grafik 1. Cinsiyet	17
Grafik 2. Yaş	18
Grafik 3. Mesleki Kıdem (Yıl)	19
Grafik 4. Medeni Durum	20
Grafik 5. Mevcut OKS sistemi, çocukları hayata hazırlamada eksikliğe neden olmaktadır.	23
Grafik 6. Mevcut OKS sistemi, öğrencilerin yalnızca birkaç derse karşı ilgi duymasına neden olmaktadır.	24
Grafik 7. Mevcut OKS sistemi, okula devamı olumsuz yönde etkilemektedir.	25
Grafik 8. Mevcut OKS sistemi, okula ve öğretmene karşı duyulan saygınlığı azaltmaktadır.	26
Grafik 9. Öğrencilerde OKS'den kaynaklanan sınav endişesi, okulda disiplin sorunlarına neden olmaktadır.	27
Grafik 10. OKS'nin tek hedef olmuş olması öğrencilerdeki kaygı ve stres düzeyini arttırmaktadır.	28
Grafik 11. Orta Öğretim Kurumlarına yerleşmede bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır?	29
Grafik 12. Yeni sistemin en temel özelliği ile ilgili göstergeler tablosu.	33
Grafik 13. SBS sınavlarının bir üst okula yerleştirmelerde %70 oranında etki etmesi sizce doğru bir karar mıdır?	34
Grafik 14. Yeni getirilen sistemde %25 olan yıl sonu başarı puanlarının oranı hakkındaki düşünceler.	35
Grafik 15. Sizce bu oran kaç olmalıdır?	36
Grafik 16. Davranış puanlarının Orta öğretime geçişte etkili olması konusundaki kararlar.	37
Grafik 17. Okullardaki eğitim kalitesini arttıracaktır.	41
Grafik 18. Öğrencilerin okula devamını olumlu olarak etkileyecektir.	42
Grafik 19. Daha adil ve objektif bir yerleştirmeye imkan sağlayacaktır.	43
Grafik 20. Öğrencilerin okul içi faaliyetlere katılımını olumlu yönde etkileyecektir.	44
Grafik 21. Öğrencilerin okul dışı sosyal faaliyetlere ve okul çalışmalarına katılımını arttıracaktır.	45
Grafik 22. Disiplin sorunlarının çözümünde olumlu gelişmelere neden olacaktır.	46

Grafik 23. Öğrencilerin okuldaki derslere ve sınavlara ilgisini arttıracaktır.	47
Grafik 24. Temel derslerin dışındaki derslere öğrencilerin katılımını olumlu etkileyecektir.	48
Grafik 25. Öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlayacaktır.	49
Grafik 26. Okula ve öğretmenlere karşı duyulan saygınlığı arttıracaktır.	50
Grafik 27. Öğrencilerin sınav kaygısı ve stresi azaltacaktır.	51
Grafik 28. Öğrencilerin yorumlama ve muhakeme becerileri gelişecektir.	52
Grafik 29. Öğrencilerin bireysel farklılıkları daha adil ölçülecektir.	53
Grafik 30.3 yıl arka arkaya sınav yapılacak olması dersanelere olan ihtiyacı daha da arttıracaktır.	54
Grafik 31. Sınavlarda sadece yıl içinde işlenen konularla ilgili soru sorulması dershaneye ilgiyi azaltacaktır.	55
Grafik 32. Sınav merkezli sistemden öğrenci merkezli bir sisteme geçiş sağlanacaktır.	56
Grafik 33. Sınavların tüm eğitim sistemi içindeki tahrip edici etkisi azalacaktır.	57
Grafik 34. Dersanelerin fonksiyonun artacağını düşünenlere sebebi soruldu?	58
Grafik 35. Yeni getirilen sınav sistemi ile özel okullarda okuyan öğrenciler sizce avantajlı konuma gelir mi?	59
Grafik 36. Yeni sınav sistemiyle özel okullara olan ilgi "Evet artar-Kısmen artar" diyorsanız sebebi nedir?	60
Grafik 37. 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrencilerin yıl sonu başarı ve davranış puanları sizce nasıl hesaplanmalıdır?	61
Grafik 38. Gelecek olan sistem öğretmenlerin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmasını etkiler mi?	63
Grafik 39. Öğretmenlerin daha fazla baskı altında kalmasına neden olacağını düşünüyor musunuz?	64
Grafik 40. Bu baskı öğretmenlerin adil değerlendirme yapmasını nasıl etkiler?	65
Grafik 41. Öğretmenler üzerinde baskı olacağını düşünüyorsanız bu baskıyı azaltmak için neler yapılabilir?	66
Grafik 42. Eski sistemle kıyasladığınızda yeni sistemi nasıl değerlendiriyorsunuz?	68
Grafik 43. Yeni getirilen sistemin sizce eksik tarafları nelerdir?	69
Grafik 44. Araştırma yapılan iller.	70

Giriş

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından mevcut OKS sisteminin eğitim sistemi ve çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu gerekçesiyle bir değişikliğe gidilmesi gereği ortaya çıkmıştı. Bu fikir sonrasında Orta Öğrenime Geçiş Modeli geliştirildi ve kamuoyunun görüşüne sunulmuştur. Kamuoyundan modele ilişkin görüşlerin alınması hedeflenmiştir. Bu anlamda, bizde Eğitim Bir-Sen olarak yeni modellerle ilgili Bakanlığın kamuoyuna sunmuş olduğu gerekçeler ve hedeflere yönelik uygulayıcı olarak çalışan öğretmenlerin görüşlerine başvurduk. Eğitim sisteminin geleceğinde etkili olacak değişiklikler hakkında, bilimsel yöntemlere dayanarak bir çalışma ortaya koyduk.

Çalışmanın Önemi

Çalışmamızın önemi Orta Öğrenime Geçiş Modeli'nin öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiğini/algılandığını öğrenmek, modelin eğitim sistemimize ve çocuklar üzerindeki etkilerini tespit etmek, kendi içersinde yeniden düzenlenmeye açık bir paradigma olarak modelin olumlu ve olumsuz yönlerini tespit etmek ve aksayan yönlerine çözüm önerileri getirmeye çalıştığından ve bu verileri öğretmenlerin görüşlerinden sağlayan bir çalışma olmasından dolayı önemlidir.

Araştırmanın Amacı

Çalışmamızın amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Orta Öğrenime Geçiş Modeli, hazırlanan gerekçeler ve hedefler çerçevesinde uygulanan OKS sisteminin sıkıntılarını görmeye çalışmak ve önerilen modelin öğretmenler nezdinde kabullerini görmektir. Bu anlamda önerilen modeldeki olumlu yönleri ve eksiklikleri görüp gelecekte uygulanacak olan sistemde en az hatayı sağlayacak öneriler geliştirmektir. Bu anlamda sahada uygulayıcı olarak çalışan öğretmenlerin görüşlerine başvurarak önerilen modelin bir değerlendirilmesi ile olumlu ve eksik yanalarını belirleyip uygun öneriler getirmektir. Bu çerçevede aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- Mevcut OKS sisteminin, eğitim sistemi ve öğrenciler üzerinde ne tür etkileri vardır?
- Bir sistem değişikliğine gerek var mıdır?
- Önerilen modelin değerlendirme sistemi nasıl olmalıdır?
- Önerilen modelin eğitim sistemimizde ve öğrenciler üzerinde ne tür etkileri olacaktır?
- Önerilen modelin muhtemel sıkıntıları nelerdir?
- Önerilen modelin sıkıntılarını çözmek için ne yapılabilir?

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

“ORTAÖĞRETİM GEÇİŞ MODELİ DEĞERLENDİRME ARAŞTIRMASI” MEMUR-SEN Konfederasyonuna bağlı EĞİTİM-BİR-SEN (Eğitimciler Birliği Sendikası) tarafından T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 04.04.2007 tarih ve B.08.0.EGD.0.33.05.311-519/1753 sayılı izniyle yapılmıştır. Araştırma 7 il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında uygulanmıştır. Araştırmada 3 sayfadan oluşan toplam 24 soru (çalışılan okul, il ve ilçe şıkları hariç) kullanılmıştır. Anket formları yüz yüze görüşme teknikleri uygulanarak anket katılan katılımcılar tarafından bizzat doldurulmuştur.

Çalışmamızın evrenini şehir merkezlerinde ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Seçtiğimiz örneklem evrene benzerdir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan Eğitim İstatistikleri 2005-2006 kitapçığından faydalanılarak örneklemlerimiz belirlenmiştir. Örneklemdeki cinsiyet ve çalışılan kurum oranları Türkiye ortalaması civarındadır. Örneklemimiz 1018 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların cinsiyete göre dağılımı, %48'i erkek ve %52'si kadın şeklindedir. Örneklemi seçerken gelişigüzel örneklem (random sampling) tekniği kullanılmıştır.

Araştırma planı

Araştırmamızda öncelikli olarak mevcut OKS sınav sisteminin eğitim ve öğrenciler üzerindeki etkisi ele alınmış, ardından getirilmesi düşünülen Ortaöğretim Geçiş Modeli (OGM) ile ilgili değerlendirme ve öneriler araştırılmıştır.

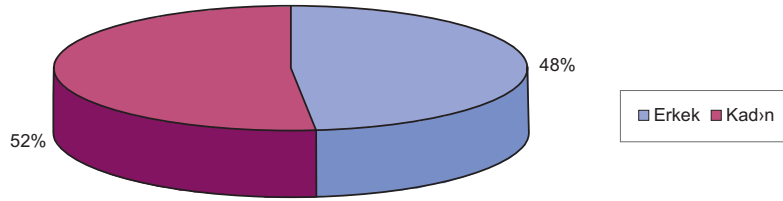
1 Öğretmenlerin Temel Göstergeleri

BOŞ SAYFA

Araştırmamıza katılan öğretmenlerin cinsiyet dağılımına bakıldığında kadın ve erkek çalışanların hemen hemen birbirine eşit oranda olduğu görülmektedir. MEB bünyesinde İlköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin cinsiyet dağılımına baktığımızda yine benzer bir tabloyla karşılaşırız

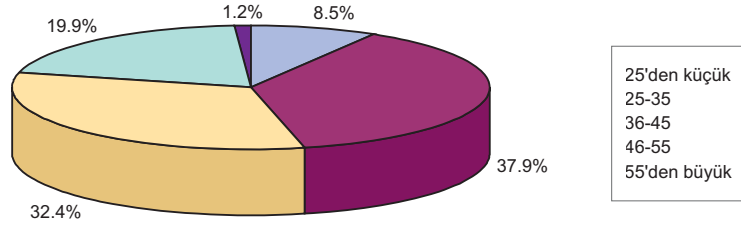

Grafik 1. Cinsiyet

Yaş

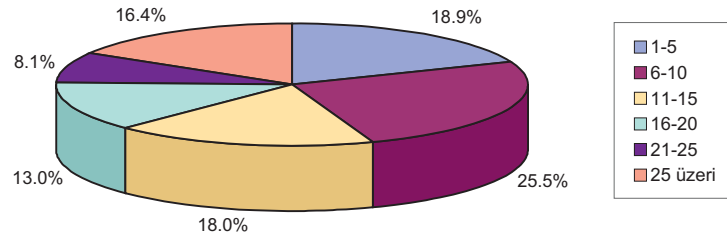
Araştırmamıza katılan öğretmenlerin yaş ortalamasına baktığımızda büyük bir çoğunluğun 25-45 yaş aralığında olduğu görülmektedir. 46 yaşın üzerindeki çalışanların oranı %19.9 olarak ortaya çıkarken 35 yaşın altındaki öğretmenler tablomuza %46.4'lük bir oranda yansımıştır. Bu tablodan da anlaşılacağı üzere mevcut OKS sistemi ve yerine getirilecek olan Ortaöğretim Geçiş Modeli ile ilgili görüşü alınan öğretmenler, geleceği inşa edecek genç ve dinamik bir nüfus aralığındadır. Ve onların verecekleri cevaplar, işaret edecekleri şeyler eğitimin geleceği için son derece önemlidir.

Grafik 2. Yaş

Eğitim çalışanlarının yaşlarının genç nüfustan oluşmakla birlikte mesleki tecrübeye sahip olma oranı da yüksektir. Bu tablo ise hem genç ve dinamik aynı zamanda tecrübeli bir eğitim çalışan ordusunu ifade eder.

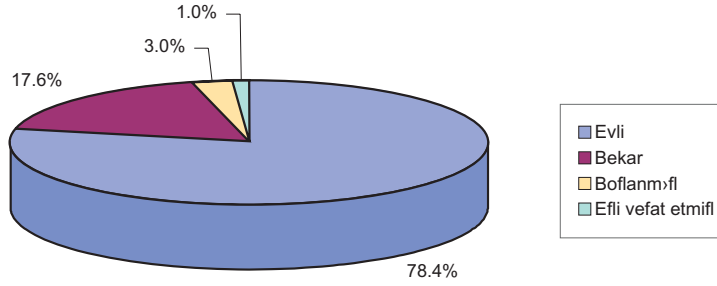

Grafik 3. Mesleki Kıdem

Medeni Durum

Toplumun sürekliliğini sağlayan en önemli kurum olan evlilik öğretmenler daha genç nüfustan olmasına rağmen oldukça yaygındır. Öğretmenlerin beşte dördünü evli olduğu görülür. Çalışmaya katılan öğretmenlerin bir kısmının yaşlarının daha genç olması bekarlık oranını anlamlı kılmaktadır

Grafik 4. Medeni Durum

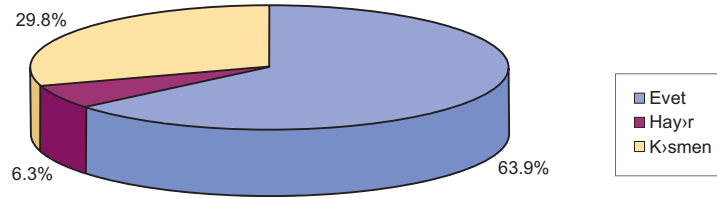
2 Mevcut OKS Sistemi İle İlgili Değerlendirmeler

BOŞ SAYFA

Mevcut OKS sistemi, çocukları hayata hazırlama da eksikliğe neden olmaktadır.

Öğretmenlerin %63.9'u uygulanmakta olan mevcut OKS sisteminin çocukları hayata hazırlamada eksikliğe neden olduğunu kesin bir dille ifade etmektedirler. Soruya “Kısmen” cevabını verenlerin oranı da dikkate alındığında, öğretmenlerin %93.7'si mevcut OKS sisteminin öğrencileri hayata hazırlamada yetersiz olduğunu düşünmektedir. Önermeye hayır cevabı vererek mevcut OKS sisteminin çocukları hayata hazırlamada yeterli olduğunu savunanların oranı sadece %6.3'te kalmıştır.

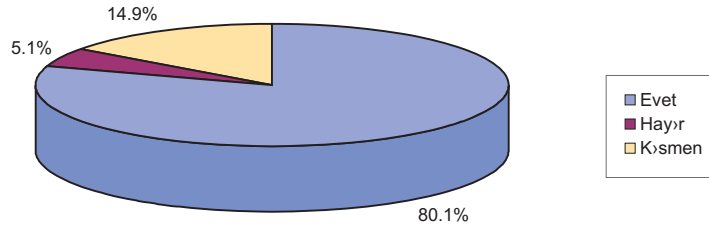
Grafik 5. Mevcut OKS sistemi, çocukları hayata hazırlamada eksikliğe neden olmaktadır.

Mevcut OKS sistemi, öğrencilerin yalnızca birkaç derse karşı ilgi duymasına neden olmaktadır.

Bir üst öğrenim kurumuna geçiş için uygulanan sınavlarda sorulan soruların belli başlı birkaç dersten sorulması öğrencilerin müfredattaki birçok derse ilgisiz olması sonucunu doğurmaktadır. Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi mevcut OKS sistemi öğretmenler tarafından değerlendirildiğinde beşte dördlük bir kesimi bu sistemin çocukların sadece belli başlı derslere ilgi gösterdiğini ifade etmektedir. Kısmen ilgisiz diyenleri de evet diyenlerle birleştirdiğimizde öğretmenlerin %95'i, mevcut OKS sisteminin öğrencilerin sadece bazı derslere ilgi gösterdiklerini ifade etmektedirler. Bunu diğer bir şekilde yorumladığımızda ise birçok derse gereken ilginin gösterilmediği sonucu ortaya çıkmaktadır.

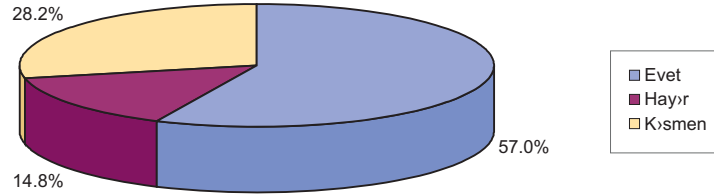

Grafik 6. Mevcut OKS sistemi, öğrencilerin yalnızca birkaç derse karşı ilgi duymasına neden olmaktadır.

Mevcut OKS sistemi, okula devamı olumsuz yönde etkilemektedir

Son yıllarda ilköğretim okullarında da sınavlara yaklaşan tarihlerinde okullarda devamsızlıklar ciddi boyuta doğru ilerlemektedir. Okula devamsızlığın bir nedeni olarak OKS'nin olduğu varsayılabılır. Bu konuda öğretmenlerin görüşüne başvurduğumuzda, öğretmenlerin yarısından fazlası OKS'nin okula devamı olumsuz etkilediğini ifade ederken, dörtte birden fazlası ise kısmen olumsuz etkilediğini ifade etmiştir.

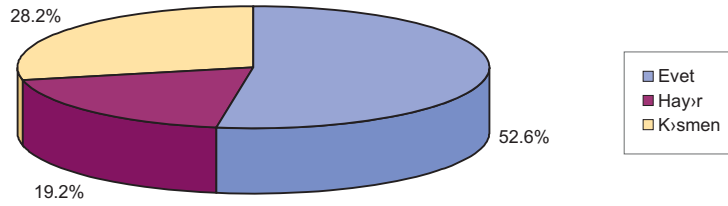
Grafik 7. Mevcut OKS sistemi, okula devamı olumsuz yönde etkilemektedir

Mevcut OKS sistemi, okula ve öğretmene karşı duyulan saygınlığı azaltmaktadır

Öğrencilerin bir çok derse karşı ilgi duymadığını, OKS öncesi okula devamsızlığın arttığını önceki tablolarda görmüştük. Bu durumun okula ve öğretmenlere karşı saygıda da olumsuz bir duruma neden olacağı varsayılabilir.

Öğretmene yönelik saygınlığın azalması/azlığının ne kadarını sınav merkezli sistemden kaynaklandığını görmek istediğimizde öğretmenlerin yarısı saygınlığın azalmasında ya da azlığının bir etkeni olarak OKS ve onun gibi sınav sistemlerini görmektedirler. Dörtte birlik kısmından biraz daha fazlası ise kısmen etkilediğini düşünmektedir. Uygulanmakta olan OKS yönelik olarak evet ve kısmen cevaplarını bir arada aldığımızda öğretmenlerin beşte dördü sınav sisteminin okula ve öğretmene duyulan saygıda bir etken olduğunu ifade etmişlerdir.

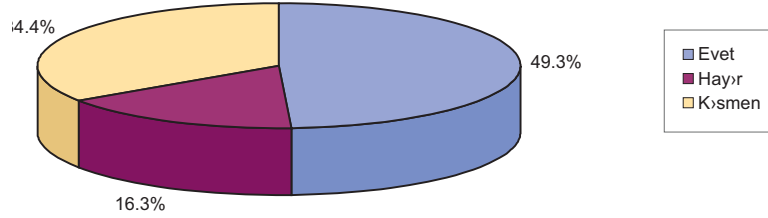

Grafik 8. Mevcut OKS sistemi, okula ve öğretmene karşı duyulan saygınlığı azaltmaktadır

Öğrencilerde OKS'den kaynaklanan sınav endişesi, okulda disiplin sorunlarına neden olmaktadır

OKS nedeniyle yaşanan sınav endişesinin okuldaki disiplin sorunları ile ilişkisine baktığımızda, öğretmenlerin yarısı OKS nedeniyle yaşanan kaygının ve bazı derslere yönelik ilgisizliğin, disiplin sorunlarında bir etken olduğunu, üçte birlik kesimi ise kısmen etkili olduğunu düşünmektedir.

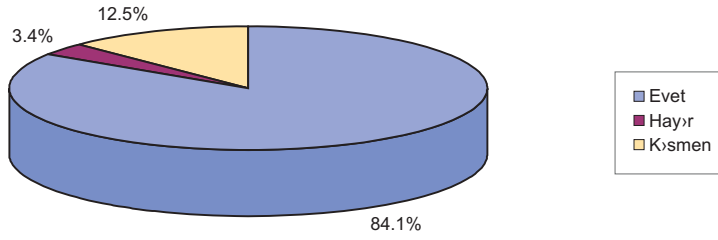

Grafik 9 Öğrencilerde OKS'den kaynaklanan sınav endişesi, okulda disiplin sorunlarına neden olmaktadır

OKS'nin tek hedef olmuş olması öğrencilerdeki kaygı ve stres düzeyini arttırmaktadır

Merkezi sınavların ya da sene sonunda yapılan tek bir sınavın hayatın bütünü üzerinde kalıcı etkiye sahip olması, erken yaştaki çocuklar üzerinde belirli bir kaygı ve stres düzeyi oluşturmaktadır. Bunun neticesinde de birçok olumsuz durumla da karşılaşmaktadır. Sınav kaygısı dolayısıyla profesyonel yardım peşinde koşma, ilaç kullanma gibi çeşitli vakalar yaygınlaşmaktadır. Bu açıdan öğretmenlere sorulduğunda OKS'nin tek hedef haline gelmiş olması öğrenciler üzerinde kaygı ve stresi daha da yoğunlaştırmakta olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin beşte dördten daha fazlası OKS'nin tek hedef haline gelmiş olmasının öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerini arttırdığını, OKS'nin kısmen kaygı ve stresi arttırdığını ifade edenlerin cevabını da eklediğimizde öğretmenlerin %97'lik bir kesimi öğrencilerin yaşadıkları kaygı ve streste OKS'nin önemli payı olduğunu ifade etmiştir.

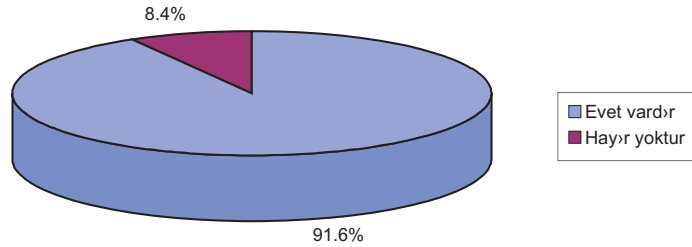

Grafik 10 OKS'nin tek hedef olmuş olması öğrencilerdeki kaygı ve stres düzeyini arttırmaktadır

Orta Öğretim Kurumlarına yerleşmede bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır?

Ölçmek istediğimiz temel unsurlardan bir tanesi mevcut sisteme yönelik eleştirilere ve yeni sistem için hazırlanan basın bülteninde de ifade edilen gerekçeler çerçevesinde öğretmenlerin mevcut sisteme yaklaşımının ne olduğudur. Eğer mevcut sistemden gerçekten bir rahatsızlık söz konusu ise acaba bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır sorusu meşruiyet kazanmaktadır. Daha önceki mevcut sistemi değerlendiren cevaplardan da anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin yüzde doksandan fazlası bir sistem değişikliğine gerek olduğunu bildirmişlerdir. Bu cevaptan bir sistem değişikliğinin kaçınılmaz olduğu rahatlıkla görülmektedir

Grafik 11 Orta Öğretim Kurumlarına yerleşmede bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır?

BOŞ SAYFA

3 Ortaöğretim Geçiş Modeli Hakkında Genel Bir Değerlendirme

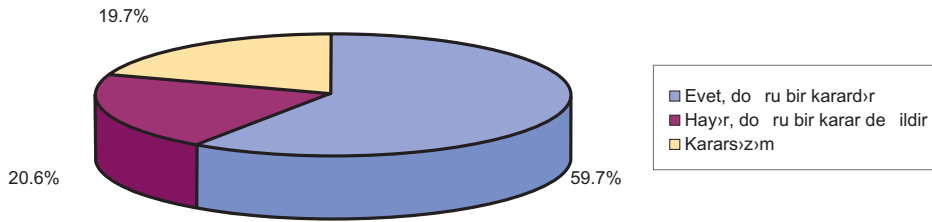

BOŞ SAYFA

OKS yerine 6, 7 ve 8. sınıflarda ayrı ayrı sınav yapılarak Ortaöğretim Yerleştirme Puanı ve 3 yılın sonunda Genel Ortaöğretim Yerleştirme Puanı'nın hesaplanarak yerleştirilmeye gidilmesi sizce doğru bir karar mı?

Mevcut sistemden rahatsız olan öğretmenlerin beşte üçlük kesimi her yılın sonunda yapılacak olan bir sınav sonrasında elde edilen ortalama ile öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna yerleşmesini daha uygun bulmaktadır. Geriye kalan beşte ikilik kesimin bir yarısı bu kararı yanlış bulmakta ve diğer yarısı ise kararsız durumdadır. Genel itibariyle bakıldığında öğretmenler bir sınav yerine, birden fazla sınav yapılarak bir üst öğretim kurumuna yerleştirme yapılmasına daha olumlu bakmaktadır

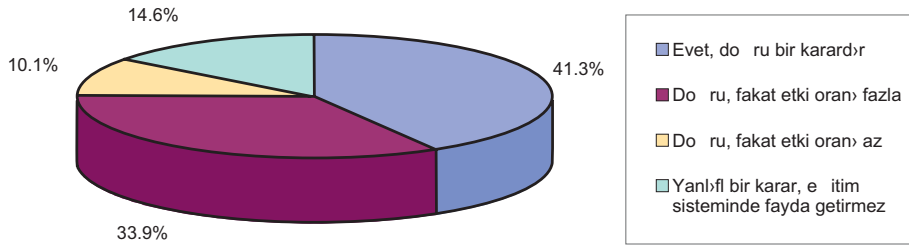

Grafik 12 Yeni sistemin en temel özelliği ile ilgili göstergeler tablosu

6, 7 ve 8. sınıf sonlarında yapılacak olan SBS sınavlarının bir üst okula yerleştirmelerde %70 oranında etki etmesi sizce doğru bir karar mıdır?

Yeni sistemle öngörülen 6, 7 ve 8. sınıfların sonlarında yapılacak olan Seviye Belirleme Sınavlarının %70 etkili olmasının nasıl değerlendirildiğine baktığımızda öğretmenlerin üçte biri böyle bir sınavın olmasını doğru bulmakta ancak %70'lik bir etki oranını çok bulmaktadır. Beşte ikilik bir kesim ise bu öneriden memnun olduğunu bildirmektedir. Yüzde onluk bir kesim ise %70'lik oranı az bulmakta ve daha da arttırılmasını istemektedir. Bu duruma ek olarak %15'lik bir kesim ise böyle bir uygulamanın eğitime hiçbir katkısının olmayacağını bildirmiştir.

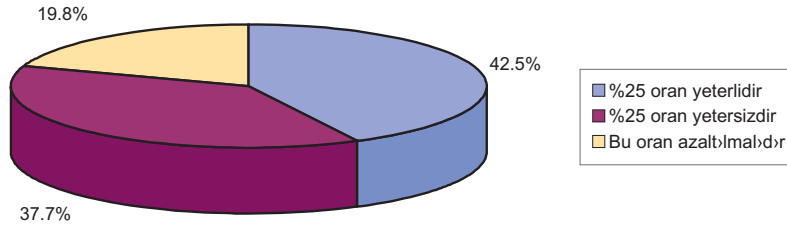

Grafik 13. SBS sınavlarının bir üst okula yerleştirmelerde %70 oranında etki etmesi sizce doğru bir karar mıdır?

Yeni getirilen sistemde %25 olan yıl sonu başarı puanlarının oranı hakkındaki düşünceler

Okul puanlarının bir üst öğrenim kurumuna yerleşmede etkili olmasına öğretmenlerin büyük çoğunluğu olumlu yaklaşmaktadır. Ancak oranın yüzde kaç oranında etkili olması gerektiğinde ise bir farklılık söz konudur. Öğretmenlerin beşte ikilik bir kesimi %25'lik düzeyinde bir oranın etkisini yeterli bulmaktadır. Beşte birlik bir kesim ise %25 oranının azaltılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Geri kalan beşte ikiye yakın bir oran ise okul başarı puanlarının orta öğrenime yerleşirken daha fazla etkili olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

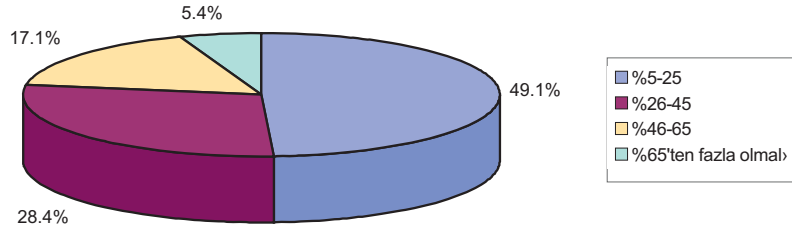

Grafik 14 Yeni getirilen sistemde %25 olan yıl sonu başarı puanlarının oranı hakkındaki düşünceler

%25 oran yetersidir ve bu oran arttırılmalıdır diyenlere soruldu: Sizce bu oran kaç olmalıdır?

İlköğretimde elde edilen notların bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkili olmasının gerektiğini bir önceki soruda görmüştük. Ne kadar etkilemeli sorusuna cevap olarak öğretmenlerin yarısı %5-25 aralığında bir oran belirtmiştir. Dörtte birden fazlası ise bu oranın %26-45 arasında olması gerektiğini ve geriye kalan kısım ise %45'ten daha fazla olması gerektiğini ifade etmiştir. Sonuç olarak öğretmenler kendileri tarafından yapılan değerlendirmelerin bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkili olmasını istemektedir

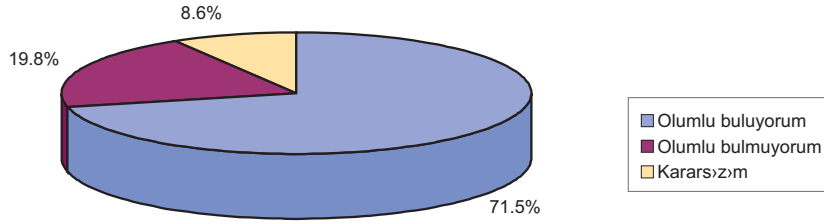

Grafik 15 Sizce bu oran kaç olmalıdır?

Yeni getirilen sistemde %5 olan yönlendirme ve davranış puanının öğrenci davranış puanlarının Orta öğretime geçişte etkili olması konusundaki kararlar

Okullardaki davranış notlarının bir üst öğrenime yerleşirken etkili olmasına öğretmenler genel itibari ile olumlu bakmaktadırlar. Öğretmenlerin yüzde yetmişten fazlası davranış puanlarının hesaplanmasını olumlu bulmaktadır. Ancak beşte birlik bir kesim ise davranış puanlarının hesaplanmasının gereksiz olduğunu düşünmektedir.

Grafik 16. Davranış puanlarının Orta öğretime geçişte etkili olması konusundaki kararlar

BOŞ SAYFA

4 OGM İle Belirlenen Hedeflerle İlgili Öğretmenlerin Görüşleri

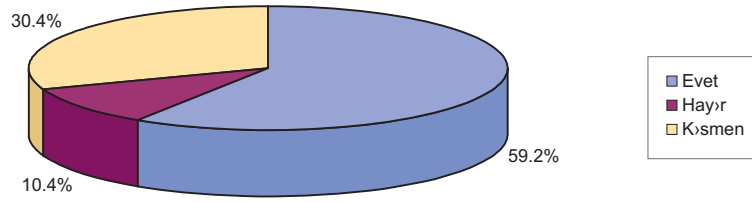

BOŞ SAYFA

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması / Okullardaki eğitim kalitesini arttıracaktır

Türk eğitim sistemindeki kimi açmazları çözmek için geliştirilen yeni sınav sistemine ilişkin önermeleri değerlendirmeye aldığımızda özellikle okul notlarını ve davranış notlarının bir üst öğrenime geçerken etkili olması okullardaki eğitim kalitesi üzerine etkisini incelediğimizde öğretmenlerin beşte üçlük bir kesimi bu soruya evet cevabını vermiştir. Yalnızca %11'lik kesim bu tür çalışmaların eğitim kalitesi üzerinde herhangi bir etkisinin olmayacağını ifade etmiştir.

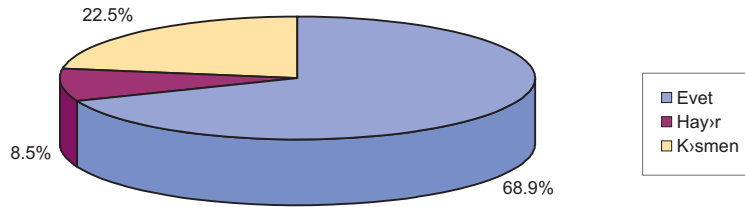

Grafik 17 Okullardaki eğitim kalitesini arttıracaktır

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrencilerin okula devamını olumlu olarak etkileyecektir

Mevcut OKS sisteminin öğrencilerin okula devamlı ilgili nasıl tavır geliştirdiklerini daha önceki bölümlerde görmüştük. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu hali hazırda yürürlükte olan bir üst öğretim kurumuna yerleştirme sisteminin öğrencileri okula devamdan uzaklaştıran bir yapıda olduğunu belirtmişlerdi. Öğretmenler, önerilen sistemde yer alan okul başarı ve davranış puanlarının yerleştirmede etkili olmasıyla birlikte, öğrencilerin okula devam durumlarının olumlu yönde etkileneceğini düşünmektedirler. Tabloya baktığımızda yılsonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanlarının yerleştirmede etkili olması durumunda öğretmenlerin onda dokuzu okula devam durumunun olumlu anlamda değişeceğini bildirmişlerdir.

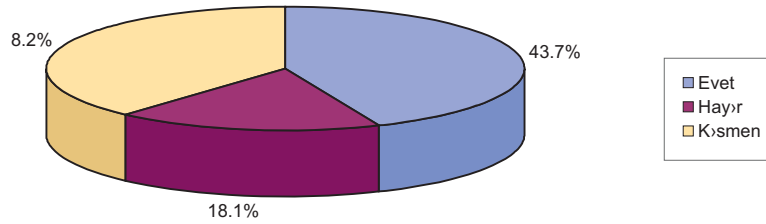

Grafik 18. Öğrencilerin okula devamını olumlu olarak etkileyecektir

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Daha adil ve objektif bir yerleştirmeye imkan sağlayacaktır

İki saat içerisinde her şeyin belirlendiği bir ölçme ve değerlendirme sistemi kimi sıkıntılara neden olduğu görülmüştür. Aslında hatırda tutulması gereken nokta her ölçme ve değerlendirme içerisinde kimi sıkıntılar taşıyacağıdır. Bu perspektiften sürece yayılmış, üç sınav ve buna ek olarak öğrencilerin okul performanslarını dikkate alan yeni orta öğrenime geçiş modelinin yerleştirme sisteminin daha adil ve nesnel bir yerleştirme mi sağlayacağı sorusu öğretmenlerden evet ve kısmen düzeyinde yüzde seksenlere varan bir destek aldığı görülmektedir. Beşte birlik bir kesim ise daha adil ve nesnel olamayacağını söylemektedir. Bunun nedeni düşünüldüğünde birazdan daha geniş bir şekilde ele alacağımız okul başarı puanlarına ilişkin spekülatif ifadeler olduğu düşünülmektedir.

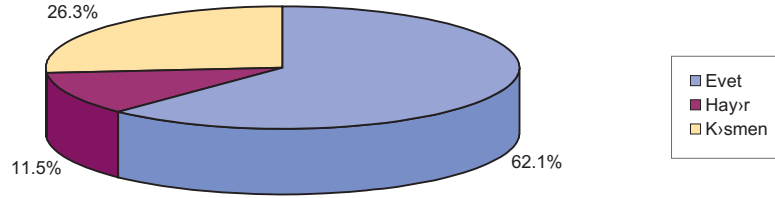

Grafik 19. Daha adil ve objektif bir yerleştirmeye imkan sağlayacaktır.

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrencilerin okul içi faaliyetlere katılımını olumlu yönde etkileyecektir

Okul performanslarının anlamlı hale geliyor olması öğrencilerin okulla kuracakları ilişkileri, okulda gerçekleşecek çeşitli faaliyetlere katılımlarını olumlu yönde etkilemesi gerektiği varsayılabilir. Bu açıdan bakıldığında araştırmamızda öğretmenler önerilen sistemle beraber okul performanslarının anlamlı olduğu süreçte öğrencilerin okul içi faaliyetlere katılımlarının artacağını beşte üçten fazla bir kesimi evet, dörtte birden fazlası kısmen diye cevaplamıştır. Kısmen cevabını daha olumlu düşündüğümüzde öğretmenlerin yüzde 90'ı okula yönelik ilgi ve okul içi çalışmalarda öğrencilerin katılımında olumlu yönde bir değişme ve gelişme olacağını düşünmektedirler.

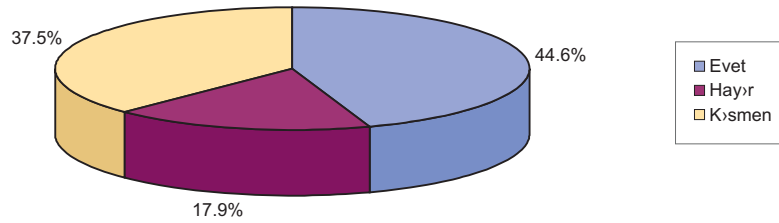

Grafik 20: Öğrencilerin okul içi faaliyetlere katılımını olumlu yönde etkileyecektir

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrencilerin okul dışı sosyal faaliyetlere ve okul çalışmalarına katılımını arttıracaktır

Öğrencilerin okul dışı aktivitelere katılımı (sportif, kültürel, sanatsal) sınava odaklanan sitemde, sınava girilen yılda bir engel olarak görülmeye başlanmakta ve okul dışı faaliyetlere yönelik bir ilgide azalma görülmektedir. Okul içi ve okul dışı faaliyetlerin çocukların hem sosyal hem de entelektüel gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlayacağından bu anlamda yeni sistemin acaba öğrencilere bu tür bir olumlu gelişmeye ne kadar katkı sağlayacağı sorusu öğretmenlere yöneltildiğinde öğretmenlerin yarısından daha az bir kesimi öğrencilerin okul dışı aktivitelere daha çok zaman ayıracağını bildirmiştir. Yine önemli bir orandaki öğretmenler önerilen modelin tamamen olmasa da kısmen öğrencilerin okul dışı aktivitelere katılımında olumlu gelişmelere neden olacağını bildirmiştir. %20'ye yakın bir öğretmen kesimi ise gelecek olan sistemin öğrencilerin okul dışı aktivitelere katılımını etkilemeyeceğini düşünmektedirler.

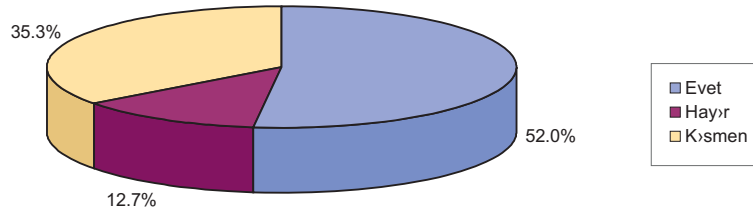

Grafik 21: Öğrencilerin okul dışı sosyal faaliyetlere ve okul çalışmalarına katılımını arttıracaktır

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Disiplin sorunlarının çözümünde olumlu gelişmelere neden olacaktır

Yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması disiplin sorunlarının çözümünde olumlu gelişmelere neden olacaktır önermesini öğretmenlere yönelttiğimizde, öğretmenlerin yarısından fazlası kesin bir dille bu önermeye katıldıklarını ifade etmişlerdir. Kısmen cevabını verenler de hesaba katıldığında %90'a yakın bir öğretmen çoğunluğu yeni gelecek sistemle disiplin sorunları noktasında okullarda olumlu gelişmeler olacağını belirtmişlerdir. Yeni getirilen sistemle disiplin sorunlarında olumlu gelişmeler olacağını kabul etmeyenlerin oranı ise %12.7 gibi bir orandır.

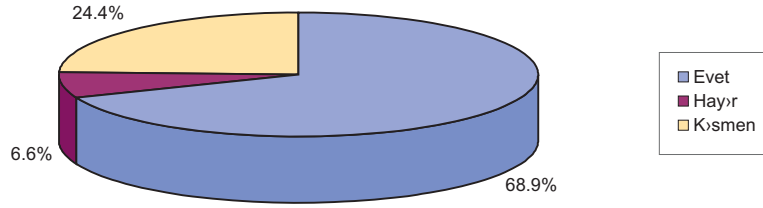

Grafik 22. Disiplin sorunlarının çözümünde olumlu gelişmelere neden olacaktır.

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrencilerin okuldaki derslere ve sınavlara ilgisini arttıracaktır

Bir üst öğrenim kurumuna geçiş, OKS gibi genel bir sınav sisteminde sene sonunda tek bir sınav ile belirlendiği durumlarda, okullarda sene içinde yapılan sınavlara ve derslere öğrencilerin doğal olarak ilgilerinde bir azalma olmaktadır. Önerilen sistemde okul başarı puanları ve davranış notları ile birlikte öğrencilerin okula yönelik ilgilerinde, okul dersleri ve sınavlara yönelik yaklaşımlarında öğretmenler olumlu gelişmeler olacağını büyük çoğunlukla düşünmektedirler. Tablodan da görüleceği üzere öğretmenlerin üçte ikiden fazlası evet derken dördte birlik bir kesimde kısmen cevabını vermiştir. Yani yaklaşık yüzde 95'lik bir kesim önerilen sistemle beraber okuldaki dersler ve sınavların öğrenciler açısından daha anlamlı hale geleceğini düşünmektedirler.

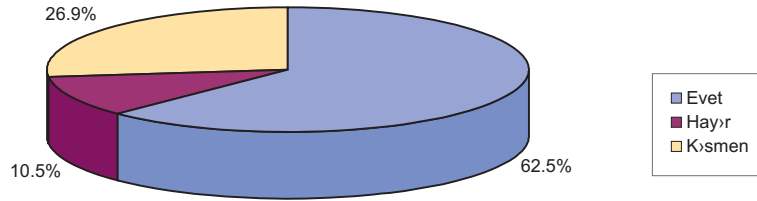
Grafik 23: Öğrencilerin okuldaki derslere ve sınavlara ilgisini arttıracaktır

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Temel derslerin dışındaki derslere öğrencilerin katılımını olumlu etkileyecektir

Daha öncede görüldüğü üzere mevcut OKS düzeninde öğretmenlerin oldukça önemli bir çoğunluğu öğrencilerin bazı dersler haricinde okul derslerine pek ilgi göstermediklerini ifade etmişlerdi. Önerilen sistemle beraber bu yaklaşımda bir değişiklik olup olmadığı ele alındığında öğretmenlerin yüzde altmıştan fazlası yeni sistemle beraber sınavda yer almayan derslere de ilginin olumlu anlamda gelişeceğini yüzde 27'lik bir kesimde kısmen olumlu bir değişim yaşanacağını belirtmiştir. Yani toplamda yüzde 90'lık bir öğretmen kesimi temel derslerin dışındaki derslere de katılımı olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

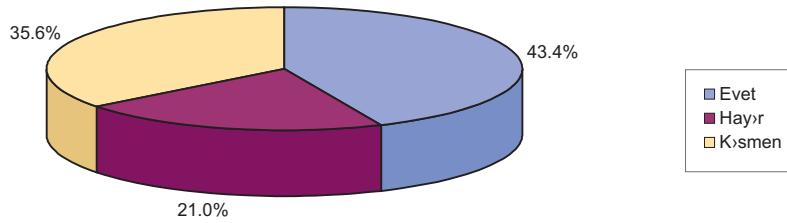

Grafik 24: Temel derslerin dışındaki derslere öğrencilerin katılımını olumlu etkileyecektir

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlayacaktır

Sadece tek bir sınava odaklanan mevcut sistemde yarışa giren öğrencilerin bir kısmı özel ders desteği bir kısmı ise dersane desteği olarak bu imkanlardan yoksun öğrencilerden daha avantajlı konuma gelmektedirler. Bu anlamda önerilen sistemle beraber bu durumda nasıl bir değişiklik olacağına bakıldığında öğretmenlerin beşte ikiden biraz daha fazla bir kesiminin önerilen sistemin fırsat eşitliğinde bir gelişmeye neden olacağını üçte birlik bir oran ise kısmen olumlu bir değişim olacağını varsaymıştır. Yeni sistem, “öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlayacaktır” şeklindeki önermeye katılmayanların oranı ise beşte birlik bir çoğunluktadır. Bundaki en temel neden ise öğretmenlerin dersanelere yönelik ilgide bir azalma olmayacağı hatta artış olacağı ve özel okulların daha avantajlı bir konuma geçeceği şeklindeki düşünceleridir.

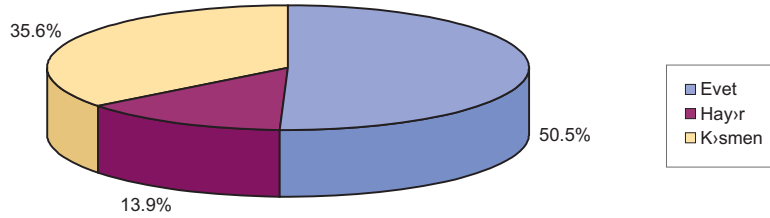

Grafik 25: Öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlayacaktır

Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Okula ve öğretmenlere karşı duyulan saygınlığı artıracaktır

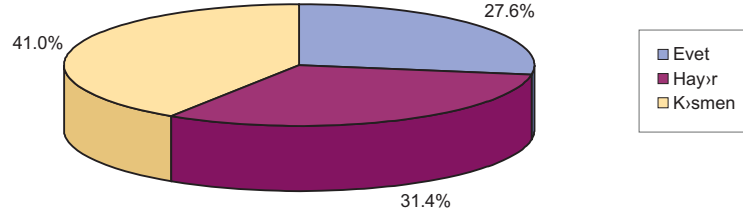
Okuldaki derslerin daha anlamlı hale gelmesi, okul içi çalışmaların daha önem kazanması, okuldaki sınavların değer bulacak olması, okula ve öğretmenlere yönelik algıda olumlu değişimlere neden olacağı varsayılabilir. Bu anlamda öğretmenlerin yarısı önerilen sistemle beraber okula ve öğretmenlere yönelik saygınlıkta olumlu yönde bir değişim olacağını düşünmektedirler. Üçte birlik bir kesim ise kısmen de olsa bir değişimin olacağını ifade etmiştir. Sonuç itibari ile önerilen sistem okula ve öğretmene yönelik algıda olumlu yönde bir gelişmeye neden olacağı öğretmenler tarafından dile getirilmiştir.

Grafik 26 Okula ve öğretmenlere karşı duyulan saygınlığı artıracaktır

Yeni SBS ile / Öğrencilerin sınav kaygısı ve stresi azaltacaktır

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Ortaöğrenime Geçiş Modeli dosyasında sistem değişikliği ile ilgili gerekçelerden en önemli unsurlardan bir tanesi öğrencilerin ciddi sınav kaygısı ve stres yaşıyor olmaları ve hedefin de öğrencilerin yaşadığı bu kaygıyı azaltmak olduğu vurgulanmıştır. Öğretmenler, önerilen modelin öğrencilerde oluşan sınav odaklı kaygıda nasıl bir değişim olacağı ile ilgili soruya cevap olarak, dörtte birlik kesimi kaygının azalacağını ifade etmiştir. Bu orandan daha yüksek bir orandaki öğretmen ise kaygının azalma göstermeyeceğini belirtmiştir. Asıl çoğunluk ise, buda beşte ikilik bir oran, kısmen bir azalma olacağını düşünmektedir. Yeni model için daha önceki önermelere daha fazla oranda olumlu cevap verilirken bu önermede daha az olumlu cevap verilemesinin muhtemel nedeni her yılsonu sınavın yapılacak olmasının olabileceği düşünülmektedir.

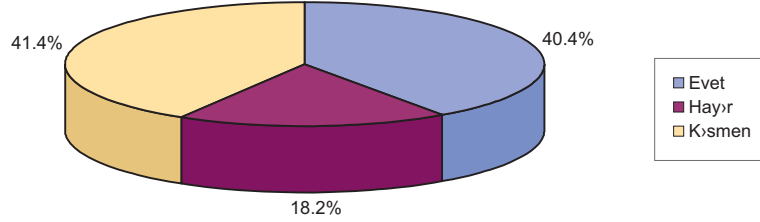

Grafik 27 Öğrencilerin sınav kaygısı ve stresi azaltacaktır

Yeni SBS sınavları ile / Öğrencilerin yorumlama ve muhakeme becerileri gelişecektir

Her şeyin testlerle yapılan 2 saatlik bir sınavdan ibaret olduğu mevcut sistemde düşünme becerileri gelişmemektedir. Çünkü hedef bir an önce şıklardan birini işaretlemek ve zamana karşı yarışta öne geçmektir. Bu tür bir ortamda yorumlama ve muhakeme becerilerinde öğrencilerde çeşitli açmazlar olabilir. Bu anlamda önerilen sistemde öğretmenlerin beşte ikilik kesimi öğrencilerin yorumlama ve muhakeme becerilerinin artmasında olumlu etken olacağını diğer beşte ikilik kesim ise kısmen de olsa olumlu gelişme olacağını ifade etmişlerdir. Geri kalan beşte birlik kesim ise herhangi bir değişiklik olmayacağını ifade etmiştir.

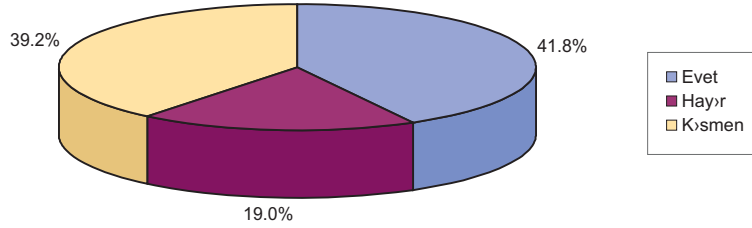

Grafik 28 Öğrencilerin yorumlama ve muhakeme becerileri gelişecektir

Yeni SBS sınavları ile / Öğrencilerin bireysel farklılıkları daha adil ölçülecektir

İki saatlik ve sabit bir sınav sisteminin bireysel farklılıkları ölçmesi ve değerlendirmeyi alması beklenemez. Bu anlamda yeni müfredatla beraber bir hedef haline gelen bireysel farklılıkları dikkate alan bir eğitim sistemi de, sürece yayılmış bireysel farklılıkları dikkate alan bir model ile değerlendirilmelidir. Yeni sistemin bu anlamda nasıl bir gelişmeye neden olacağı ele alındığında öğretmenlerin beşte ikilik bir kesimi önerilen modelin bireysel farklılıkları ölçmede daha adil olabileceğini, diğer beşte ikilik kesimde kısmen daha adil olabileceğini belirtmiştir. Geriye kalan beşte birlik kesim ise bireysel farklılıkları ölçmede önerilen modelin daha adil olmayacağını ifade etmiştir.

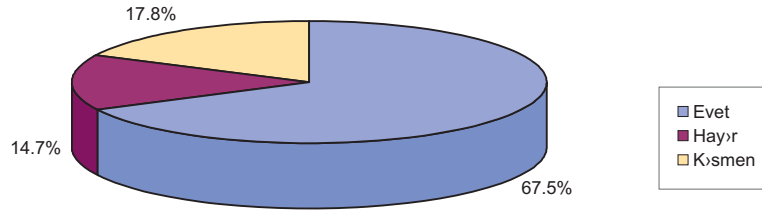

Grafik 29 . Öğrencilerin bireysel farklılıkları daha adil ölçülecektir

Yeni SBS sınavları ile / 3 yıl arka arkaya sınav yapılacak olması dersanelere olan ihtiyacı daha da arttıracaktır

Modelin açıklandığı andan itibaren üç aşamalı sınav sisteminin modelde süreç içerisinde eğitimde ikiliğe neden olan unsurun kalkması varsayılmaktayken, modelin bunu daha da arttıracığı sıklıkla ifade edilmiştir. Bu konuda öğretmenler de benzer düşüncelere sahiptir: üçte ikilik bir orandaki öğretmen önerilen modelin dersanelere yönelik olan ilgi ve ihtiyacı arttıracığını belirtmiştir. Yalnızca yüzde 15'lik bir kesim dersanelere yönelik ilgide değişiklik olmayacağını varsaymıştır.

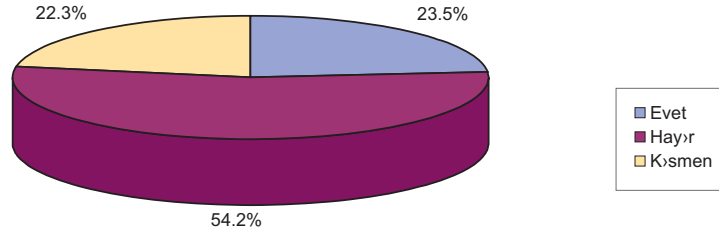

Grafik 30. 3 yıl arka arkaya sınav yapılacak olması dersanelere olan ihtiyacı daha da arttıracaktır

Yeni SBS sınavları ile / Sınavlarda sadece yıl içinde işlenen konularla ilgili soru sorulması dershaneye ilgiyi azaltacaktır

Önerilen modelde soruların sadece o yıl işlenecek olan müfredata ilişkin konulardan çıkacak olması halinde dershaneye yönelik ilgide azalma olacağı varsayılmaktadır. Bu anlamda bir soru yönelttiğimizde, öğretmenlerin yarıdan fazlası dershaneye yönelmede hala bir artışın olacağını bildirmiştir. Ancak bu oranı bir önceki sorudaki oran ile kıyasladığımızda daha az olduğu görülür. Sonuç itibarı ile şunu söyleyebiliriz: 3 sınavlı bir modelde dershaneye yönelmede önemli bir artış olacağı öğretmenler tarafından varsayılmaktadır ve sorular sadece o yıl içerisinde işlenen müfredattan çıktığında ise dershaneye yönelmede önemli orandaki artıştan kısmi bir azalma yaşanacaktır.

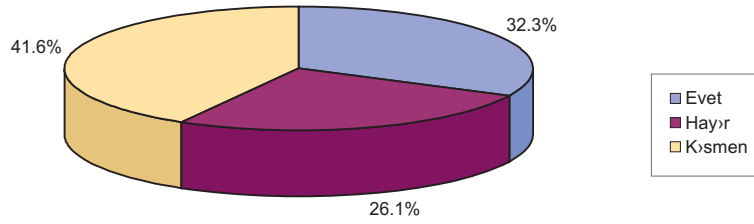
Grafik 31. Sınavlarda sadece yıl içinde işlenen konularla ilgili soru sorulması dershaneye ilgiyi azaltacaktır

Yeni SBS sınavları ile / Sınav merkezli sistemden öğrenci merkezli bir sisteme geçiş sağlanacaktır

Önerilen modelin en önemli hedeflerinden bir tanesi sınav merkezli sistemden değişen ilköğretim müfredatı ile uygun bir şekilde öğrenci merkezli bir sisteme geçiştir. Bu anlamda önerilen model öğrenci merkezli bir sisteme geçişi sağlayabilecek midir sorusuna öğretmenlerin üçte birinden daha azı evet cevabını vermiştir. Ancak bu orandan daha büyük bir kesim öğretmen -beşte ikilik bir oran- kısmen de olsa sınav merkezli bir sistemden öğrenci merkezli bir sisteme geçişin sağlanacağını düşünmektedirler. Ancak dörtte birlik bir oran önerilen modelin öğrenci merkezli bir yere doğru gideceğini düşünmemektedir.

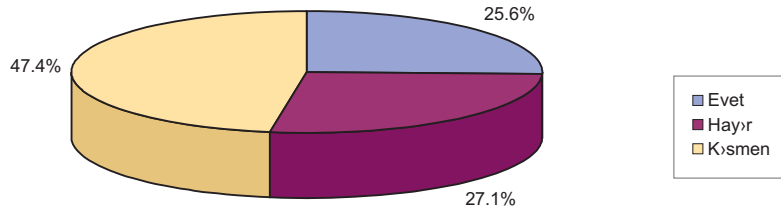

Grafik 32. Sınav merkezli sistemden öğrenci merkezli bir sisteme geçiş sağlanacaktır

Yeni SBS sınavları ile / Sınavların tüm eğitim sistemi içindeki tahrip edici etkisi azalacaktır

Sınava odaklı bir sistemin eğitim sistemi üzerinde çeşitli olumsuz izler bıraktığı ve öğrenciler üzerinde de ciddi düzeyde kaygı ve stres oluşturduğu araştırmamız içerisinde de görülmektedir. Önerilen modelin ulaşmak istediği hedeflerden bir tanesi olan ve sistem değişikliğinde gerekçe olarak da sunulan, “sınavların eğitim sistemi üzerindeki tahrip edici etkisinden sıyrılmak” hedefidir. Önerilen model ile birlikte, öğretmenlerin sadece dörtte birlik bir kesimi sınavların tahrip edici etkilerinin azalacağını düşünmektedir. Yarıya yakın bir oran ise kısmen de olsa bir azalma olacağından bahsetmektedirler. Bu cevaplar eşiğinde düşündüğümüzde önerilen model OKS'nin oluşturduğu tahrip edici etkileri kısmen de olsa azaltacağı varsayılmaktadır.

Grafik 33. Sınavların tüm eğitim sistemi içindeki tahrip edici etkisi azalacaktır

(Dershanelerin fonksiyonun artacağını düşünenlere soruldu)

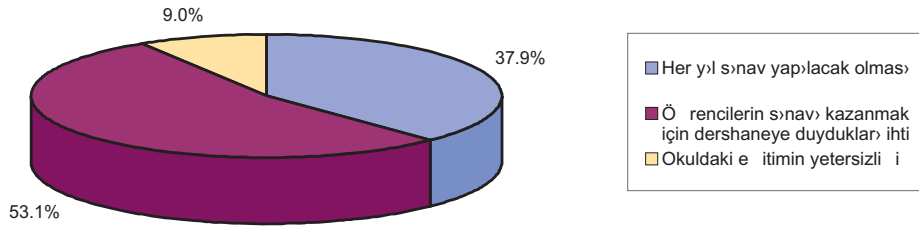
Sebebi

Modelin varsayımlarından biri olan eğitim sisteminde varolan dershanelere yönelik ilgide azalma olacağı iken öğretmenlerin önemli bir kısmı dershanelere yönelmede önemli oranda artış olacağını belirtmiştir. Neden dershanelere yönelmede bir artış olacağı düşüncesini öğretmenlerin verdikleri cevapları üç başlıkta toplayabiliriz:

İlk olarak dershanelere gitme durumu eğitimden kaynaklanan bir eksikliği giderme istediğinden daha çok inanç ile ilgilidir –yarıdan fazlası bu cevabı vermiştir-. Yani veliler öğrenciler ve buna öğretmenler de dahil olmak üzere dershanelere gidilmediğinde sınavın kazanılmayacağı düşüncesindedir. Ancak dershanelere gidilirse kazanılacağı düşüncesi dershanelere gitmeyi bir “zorunluluk” haline getirmektedir. Yani kazanmak için dershanelere gitmeleri gerektiğini düşünmektedirler.

İkinci olarak sınav sayısındaki artış –yaklaşık beşte iki oranında öğretmene bu cevabı vermiştir-, dershanelere yönelme oranını da arttıracığını düşündürmektedir. Öğretmenler sınav kazanmanın inanç(dershanelere gitmeden kazanılmaz şeklinde yerleşen düşünce) ile ilgili olmakla beraber her bir sınavda daha başarılı olmak için dershanelere gitmenin gereğini hissetme, dershanelere olan ihtiyacın daha da artacağını ifade etmişlerdir.

Üçüncü olarak ise okullardaki altyapı ve öğretimin yetersizliğidir. Bu oran ise yüzde 10 civarındadır. Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, teknolojik imkanlardan yoksun olunması, birçok eğitim materyalinin okullarda bulunamaması gibi nedenlerle okullardaki eğitimde bir yetersizlik olduğu düşüncesi ve bu açığı kapatmak için dershanelere yönelmede bir artış olacağını öğretmenler belirtmişlerdir.

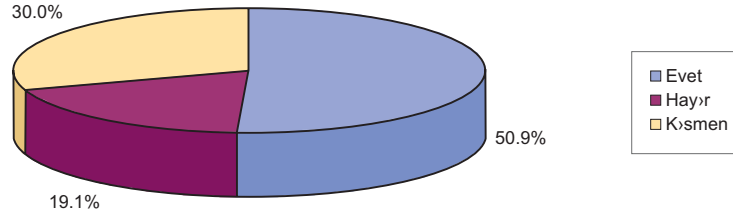

Grafik 34. Dershanelerin fonksiyonun artacağını düşünenlere sebebi soruldu

Yeni getirilen sınav sistemi ile özel okullarda okuyan öğrenciler sizce avantajlı konuma gelir mi?

Modelin açıklanmasından sonra en çok üzerinde tartışılan konulardan bir tanesi, özel okulların daha avantajlı hale gelip gelmeyeceği ile ilgilidir. Bu tartışmalar iki nokta üzerinde durmaktaydı. Birincisi özel okulların “not şişirmesi” ya da öğrencilere daha bol not vereceği düşüncesidir. İkinci olarak ise yabancı dilden sorular sorulduğunda özel okullarda yabancı dil eğitimi daha iyi olduğu için avantajlı bir konuma gelecekleri düşüncesidir. Araştırmamızda bu soruyu yönelttiğimizde öğretmenlerin yarısı özel okulların daha avantajlı konumda olacağını, yüzde 30'luk bir kesim ise kısmen daha avantajlı olacağını ifade etmişlerdir. Beşte birlik bir kesim ise böyle bir avantajın olmayacağını belirtmiştir.

Grafik 35 Yeni getirilen sınav sistemi ile özel okullarda okuyan öğrenciler sizce avantajlı konuma gelir mi?

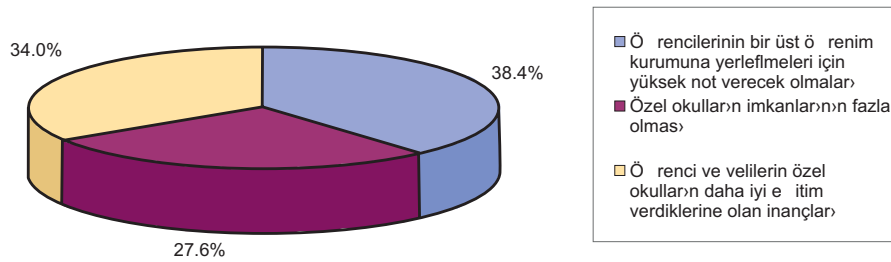
Yeni sınav sistemiyle özel okullara olan ilgi "Evet artar-Kısmen artar" diyorsanız sebebi nedir?

Gelecek olan yeni sistemle özel okulların daha avantajlı konuma geleceğini düşünenlere bunun sebebi sorulduğunda öğretmenlerin verdikleri cevapları şu başlıklar altında toplayabiliriz.

İlk olarak, yeni sistemle birlikte, öğretmenlerin yaklaşık beşte ikilik bir kesimi, biraz önce de belirttiğimiz üzere özel okullarda “not şişirme”lerin olacağı veya daha bol not verileceği ifade edilmiştir. Veli ve özel okul yöneticilerinin öğretmenler üzerinde kuracakları baskının notlar konusunda nesnel ve adil olmayan değerlendirmelerde bulunulacağı ifade edilmiştir.

İkinci olarak; öğretmenlerin üçte birden fazla bir kesimi, özel okulların imkanlarının daha çok olması, teknolojinin, altyapı hizmetlerinin sınıf yapısının vb. birçok faktörlerin özel okulları daha avantajlı hale getireceği ifade edilmiştir.

Üçüncü olarak ise, öğretmenlerin dörtten birden fazlası ise özel okullarda verilen teknik ve altyapı hizmetlerinin yanında daha nitelikli bir eğitim öğretimin olması, oradaki sürecin daha dikkatlice işlemesi, öğretmenlerin tutum ve becerileri gibi etkenlerin özel okulları avantajlı kılacağı belirtilmiştir.

Grafik 36 Yeni sınav sistemiyle özel okullara olan ilgi "Evet artar-Kısmen artar" diyorsanız sebebi nedir?

6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrencilerin yıl sonu başarı ve davranış puanları sizce nasıl hesaplanmalıdır?

Önerilen modele yönelik tartışmaların merkezini okul başarı puanlarının hesaplanmasıdır. Öğretmenlerin nasıl daha adil not vereceği yada bölgesel farklılıkları dikkate alan standart bir ölçmenin olamayacağı vb. gibi eleştirilerdir. Aslında biraz önce özel okullar için telaffuz edilen “not şişirme ihtimali” aslında tüm eğitim sistemi için dile getirilmektedir. Öğretmenlerin ölçme değerlendirmelerine ilişkin ciddi spekülasyonlar yapılmıştır. Bu anlamda bu spekülasyonların önüne geçmek okul puanlarının daha nesnel ve adil bir hesaplamasını yapmak için öğretmenlerin ne önerdiklerine baktığımızda cevapları üç başlıkta toplayabiliriz.

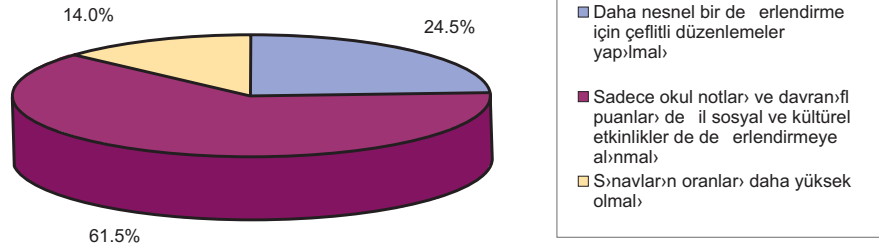
İlk olarak; öğretmenlerin dörtte birlik bir kısmı, okullardaki sınav sistemlerinin daha objektif ve adil olabilmesi için standartlaştırıcı çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için öneriler olarak zümrelerin ortak soru sormasından eğitim bölgelerinde ortak soruların sorulması gibi hatta bazen öğretmeni ölçme değerlendirmede devre dışı bırakmayı önerenler vardır. Ama odak noktası olarak okul ve eğitim bölgesi zümrelerinin daha fazla birlikte hareket etmesi gerektiği ve öğretmenlerin ölçme ve değerlendirme ile ilgili olarak hizmet içi eğitimlere alınması önerilmektedir.

İkinci olarak, yüzde 14'lük bir orandaki öğretmen, sınavların oranlarının daha yüksek tutulması ile daha nesnel bir değerlendirmenin olacağını varsaymaktadırlar. Hatta bu anlamda şimdiki sınav sisteminden rahatsızlık oranı oldukça yüksek olmasına rağmen, öğretmenler ölçme değerlendirmeye ilişkin nesnellik sorunları dolayısıyla şimdiki sınav sistemini tercih etmektedirler.

Üçüncü olarak ise nesnellik ve adillik krizinden bahsetmeyen öğrencilerin tüm okul performanslarının bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkin olmasını isteyenlerdir. Bu oran ise diğer iki oranda daha yüksektir. Öğretmenlerin beşte üçlük kesimi, öğrencilerin sadece notları değil buna ek olarak önerilen modelde sunulan davranış notlarına da ek olarak

öğrencilerin sosyal aktiviteleri kulüp çalışmaları vb. çabalarının da değerlendirmeye eklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Sonuç itibariyle şunu söyleyebiliriz: öğretmenlerin nesnellğine ilişkin tüm spekülasyonlar öğretmenlerin kendileri de katılmalarına rağmen daha önemli bir orandaki öğretmen bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken merkezi sınav sisteminin etkisinin azaltılması, okul performansları ve kendi bireysel becerilerini farklılıklarını ifade ettikleri sosyal aktivitelerinde değerlendirmeye alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

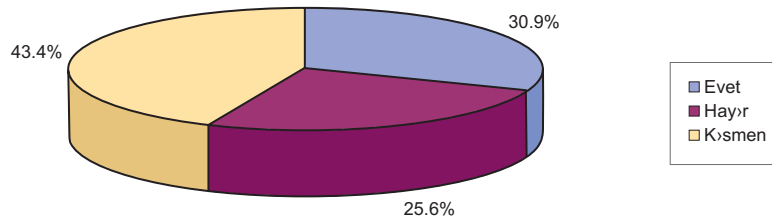
Grafik 37 6, 7 ve 8. sınıflarda, öğrencilerin yıl sonu başarı ve davranış puanları sizce nasıl hesaplanmalıdır?

Yeni sınav sisteminde öğrencilerin yıl sonu başarı ve davranış puanının %30 oranında etkili olması, öğretmenlerin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmasını etkiler mi?

Öğretmenlerin dörtte üçü okul başarı puanlarının bir üst öğrenime yerleşirken etkili olmasının kendilerinin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmalarını kısmen ya da tamamen etkileyeceğini ifade etmişlerdir. Yani kendilerinin değerlendirme süreçlerinde nesnel olmayacaklarını söylemişlerdir. Yeni sistem, öğretmenlerin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmasını etkiler mi sorusuna öğretmenlerin dörtte biri hayır cevabını vererek bu durumun herhangi bir şekilde öğretmenlerin nesnel davranmalarına engel olmayacağını belirtmişlerdir.

Bir önceki tabloyla kıyaslandığında bu tablo çelişmekte olduğu görülür. Ancak bir önceki sorunun daha ideal bir durum olduğu, olması gereken bir durumu ifade ettiği, bu tablonun ise pratik gerçekliği ifade ettiği dikkate alındığında rakamlar arasındaki farklılıklar anlamlı hale gelmektedir. Daha ideal ve nesnel bir yerleştirme sisteminin öğrencinin bireysel farklılıklarını dikkate alan bütüncül bir değerlendirmenin olduğunun öğretmenler farkında ancak bazı pratik güçlüklerin de olduğunun bilincindedir. Karşılaşacakları çeşitli baskıların –aşağıda göreceğimiz gibi- okulların altyapı fiziksel imkan sınırlılıkları da bu çelişkili durumda bir etken olduğu düşünülmektedir.

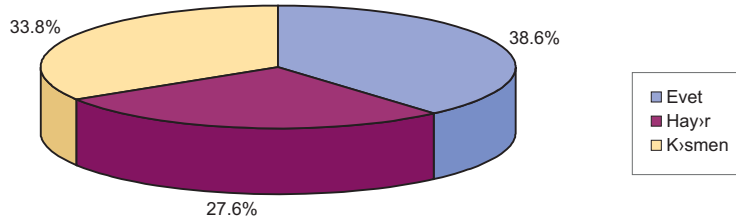
Grafik 38. Gelecek olan sistem öğretmenlerin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmasını etkiler mi?

Yeni sınav sisteminde öğrencilerin yıl sonu başarı ve davranış puanının %30 oranında etkili olması, öğretmenlerin daha fazla baskı altında kalmasına neden olacağını düşünüyor musunuz?

Bir önceki soruyla benzer şekilde öğretmenler dörtte üçlük bir kesimi yılsonu başarı ve davranış notlarının bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkili olmasının kendilerini kısmen ya da tamamen olmak üzere baskı altında bırakacağını belirtmişlerdir. Getirilmesi düşünülen sistem öğretmenler tarafından değerlendirildiğinde en önemli açmazlardan birisi olarak baskı unsurunun varolma ihtimalidir.

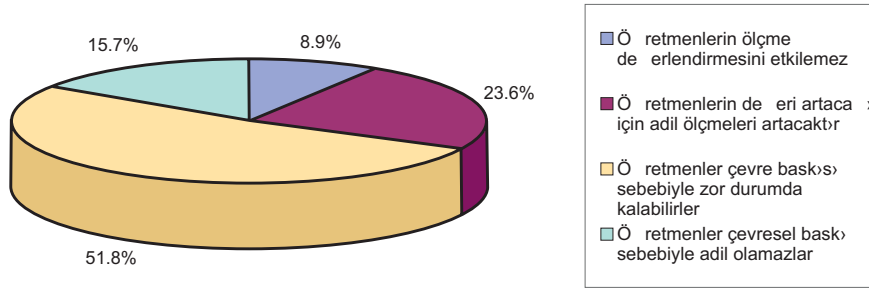

Grafik 39 Öğretmenlerin daha fazla baskı altında kalmasına neden olacağını düşünüyor musunuz?

Bu baskı öğretmenlerin adil değerlendirme yapmasını nasıl etkiler?

Bir önceki soruyla benzer şekilde öğretmenler dörtte üçlük bir kesimi yılsonu başarı ve davranış notlarının bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkili olmasının kendilerini kısmen ya da tamamen olmak üzere baskı altında bırakacağını belirtmişlerdir. Getirilmesi düşünülen sistem öğretmenler tarafından değerlendirildiğinde en önemli açmazlardan birisi olarak baskı unsurunun varolma ihtimalidir.

Grafik 40 Bu baskı öğretmenlerin adil değerlendirme yapmasını nasıl etkiler?

Öğretmenler üzerinde baskı olacağını düşünüyorsanız bu baskıyı azaltmak için neler yapılabilir?

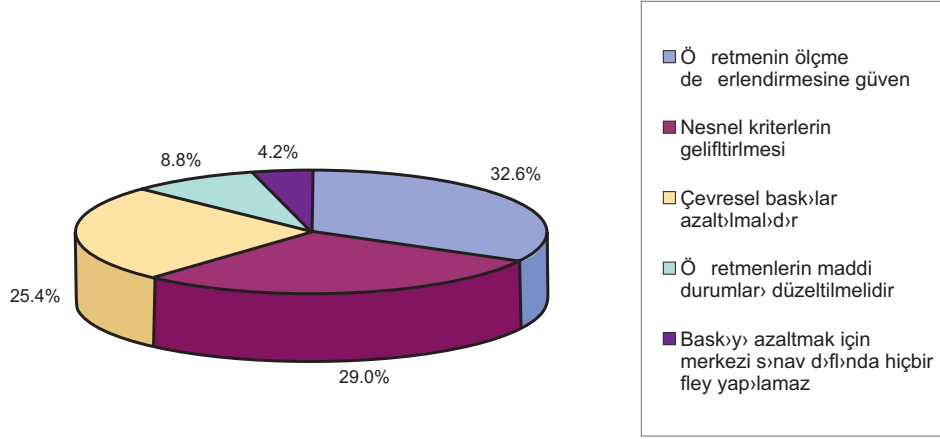
Öğretmenlerin üzerlerindeki baskıyı azaltmak, ölçme ve değerlendirme sürecinde daha adil ve nesnel bir süreç sağlamak için öğretmenlerin verdikleri cevapları şu dört başlık altında toplayabiliriz: İlk olarak; profesyonel bir eğitim almış ölçme değerlendirme sistemi hakkında eğitilmiş öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirmesine güvenilmeli gerektiğidir. Öğretmenlerin yaklaşık üçte birlik kesimi bu noktada kendilerine güvenilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca hem öğretmen hem de veli, ölçme değerlendirme konusunda bilinçlendirilmelidir, öğretmenler kendilerine yönelik hizmet içi eğitimler ile bunun sağlanacağı ifade edilmiştir.

İkinci olarak baskıyı azaltmak için öğretmenlerin yüzde otuzluk bir kesimi ölçme ve değerlendirme için nesnel kriterlerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu noktada biraz öncede ifade edildiği gibi zümreler arasında ortak sınavların yapılması hatta eğitim bölgeleri arasında ortak sınavların yapılması önerilmiştir. Bazı önerilerde öğretmenin ölçme ve değerlendirmeye hiç katılmaması sınavların daha merkezden kontrol edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Üçüncü olarak öğretmenlerin dörtte birlik bir kesimi çevresel baskıları azaltıcı önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir ancak ne tür önlemler alınacağına ilişkin açık ibareler kullanılmamıştır..

Dördüncü olarak yüzde 10'a yakın bir kesim, öğretmenin maddi durumunun iyileştirilmesi öğretmenin altında kalacağı baskıyı azaltacağını ifade etmektedirler.

Son olarak yüzde beşlik bir kesim ise baskıyı azaltmak için orta öğrenime geçişte sadece merkezi sınavın yapılmasını önermiştir.

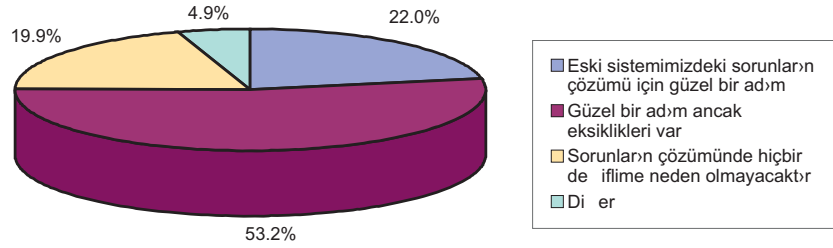

Grafik 41 Öğretmenler üzerinde baskı olacağını düşünüyorsanız bu baskıyı azaltmak için neler yapılabilir?

Eski sistemle kıyasladığınızda yeni sistemi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Önerilen modeli uygulanmakta olan OKS ile kıyasladığımızda öğretmenlerin dörtte üçlük bir kısmı olumlu yaklaşmakta ancak sistemin bazı eksiklikleri olduğunu belirtmektedirler. Geri kalan dörtte birlik bir kesim ise eğitim sistemindeki sorunların çözümü açısından yeni modelin hiçbir değişime neden olmayacağını düşünmektedirler.

Grafik 42 Eski sistemle kıyasladığınızda yeni sistemi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Yeni getirilen sistemin sizce eksik tarafları nelerdir?

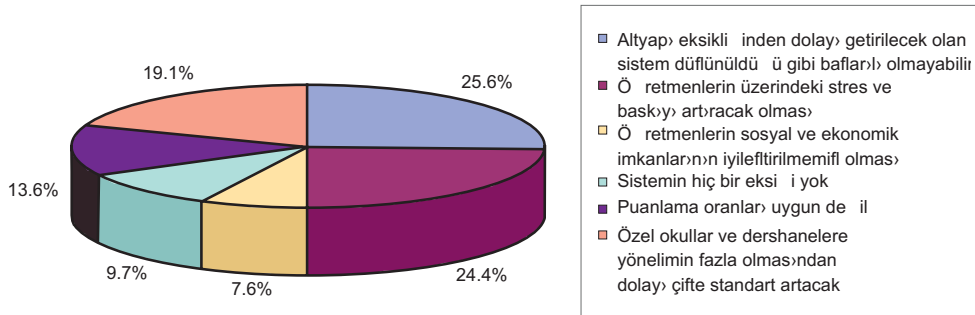

Önerilen herhangi bir modele karşı eksikliklerin uygulanmaya geçilmeden belirlenmesi ve eksiklikler üzerinde yapılacak düzenlemelerle muhtemel doğacak problemlerin engellenmesi her zaman maliyeti azaltıcı bir çalışmadır. Bu anlamda önerilen modele ilişkin eksiklikleri belirlemek ve eksiklikler üzerinde düzenlemeler yapmak yarın doğacak sorunları bugünden engellemeyi sağlayacaktır. Bizde bu anlamda öğretmenlerde sahadaki uygulayıcı olarak yeni sisteme ilişkin eksiklikleri sorduk. Yeni sistemin eksikliğinin ne olduğuna ilişkin genel bir değerlendirme yaptığımızda öğretmenlerin verdikleri cevaplar şu başlıklarda toplanabilir:

Öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri eğitim sistemimizin ve okulların altyapı ve teknik imkan eksiklikleri nedeniyle yeni sistemin tahmin edildiği kadar başarılı olamayacağını ifade etmiştir. Yine benzer bir orandaki öğretmen, yeni sistemin öğretmen üzerindeki baskı ve stresi arttıracak olmasını diğer eksiklik olarak sunmuştur.

Sisteme ilişkin olarak eksikliklere bakıldığında dersanelere yönelimin artacak olması ve özel okulların daha avantajlı hale gelecek olması olarak belirtilmiştir. Puanlama oranlarının uygun olmamasını sisteme ilişkin olarak gören öğretmenlerin oranı ise %14 civarındadır.

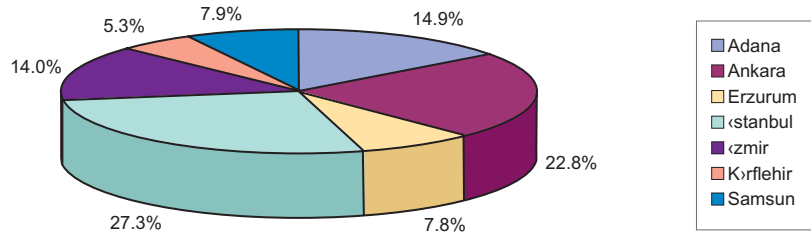
Çalışmaya katılan öğretmenlerin %10'luk bir kesimi ise sistemin hiçbir eksikliği olmadığını bildirmişlerdir.

Grafik 43 Yeni getirilen sistemin sizce eksik tarafları nelerdir?

Araştırmamız Adana, Ankara, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kırşehir ve Samsun illerinde toplam 1018 öğretmene uygulanmıştır. Adana'da; 152 (14.9), Ankara'da 231 (22.7), Erzurum'da 79 (7.8), İstanbul'da 278 (%27.3), İzmir'de 143 (14.0), Kırşehir'de 54 (5.3), Samsun'da 89 (7.9) öğretmenle yüz yüze görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir

Grafik 44 Araştırma yapılan iller

Yönetici Özeti

- Araştırmamız Adana, Ankara, Erzurum, İstanbul, İzmir, Kırşehir ve Samsun illerinde toplam 1018 öğretmene uygulanmıştır. Adana’da; 152 (14.9), Ankara’da 231 (22.7), Erzurum’da 79 (7.8), İstanbul’da 278 (%27.3), İzmir’de 143 (14.0), Kırşehir’de 54 (5.3), Samsun’da 89 (7.9) öğretmenle yüz yüze görüşme tekniği ile gerçekleştirilen çalışmamıza katılan öğretmenlerimizin %48’i erkek %52’si ise kadındır.
- Çalışmamıza katılan öğretmenlerin dörtte üçüne yakını 25-45 yaş aralığında bulunmaktadır. 25 yaşından küçük olanların oranı %8.5, 25-35 yaş aralığındaki öğretmenlerin oranı 37.9, 36-45 yaş aralığındakilerin oranı ise 32.4’tür. Rakamlardan da anlaşılacağı üzere anket çalışmamıza katılan öğretmenlerin beşte dördü 45 yaşın altındadır.
- Anket sorularını cevaplayanların %100’ü ilköğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerdir. Toplam 1018 denekten oluşan araştırmanın örneklemini 7 il ve 84 farklı okulda gerçekleştirilmiştir.
- Soruları cevaplayan öğretmenlerin medeni durumlarına bakıldığında dörtte üçünün evli olduğu gözlemlenmektedir. Ankete katılanların %17.6’sı bekar ve geri kalanın çok az bir orandaki öğretmen de ya boşanmış ya da eşi vefat etmiştir.
- Çalışmamıza katılan öğretmenlerin yarıya yakını 1 ile 10 yıl arasında mesleki kıdeme sahiptir. %30’dan biraz fazlası ise 10 ile 20 yıl arasında bir mesleki kıdeme sahiptir. Geri kalanı ise meslekte 20 yılın üzerinde mesleki kıdeme sahiptir.
- Mevcut OKS sınav sistemi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurulduğunda %63.9’u sistemin öğrencileri hayata hazırlamada eksikliğe neden olduğunu vurgulamaktadır. Soruya “Kısmen” cevabını verenlerin oranı da dikkate alındığında, öğretmenlerin %93.7’si mevcut OKS sisteminin öğrencileri hayata hazırlamada yetersiz olduğunu düşünmektedir.
- Öğretmenlerin %80’i mevcut OKS sisteminin öğrencilerin ilgisini yalnızca birkaç derse yöneltmeleri sonucunu doğurduğunu savunmaktadır.

- Öğretmenlerin %57'si mevcut sistemin öğrencilerin okula devam durumlarını olumsuz anlamda etkilediğini savunmaktadır. Kısmen etkilemektedir diyenlerin oranı ise %28.2'dir.
- Mevcut OKS sistemi öğrencilerin okula ve öğretmene karşı duyulan saygınlığını azaltmaktadır cevabı verenlerin oranı ankete katılan öğretmenlerin yarısından fazladır. Saygınlığı kısmen azaltmaktadır diyen öğretmenlerin cevaplarını da dikkate aldığımızda beşte dörtlük gibi büyük bir öğretmen mevcut sistemden kaynaklanan saygınlık probleminin altını çizmiştir.
- Öğrencilerin sınav endişesinden dolayı okulda disiplin sorunlarına neden olduklarını söyleyen öğretmenlerin oranı ise, kısmen cevabı verenleri de hesaba kattığımızda %80 üzerindedir.
- Okul boyunca OKS sınavlarının tek hedef haline gelmesi öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerini arttırmaktadır. Öğretmenlerin %84'ü kesin bir dille bu kanaatte olduklarını vurgulamışlardır. OKS nedeniyle öğrencilerin kaygı ve stres düzeylerinin kısmen arttığını söyleyen öğretmenlerin oranı ise %12 civarındadır.
- Anket çalışmamıza cevap veren öğretmenlere sorulan "Orta Öğretim Kurumlarına yerleşmede bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır?" sorusuna %91 gibi bir oranda Evet vardır cevabı verilmiştir.
- Tek bir sınavla ilköğretimden bir üst öğrenim kurumu olan ortaöğretime geçişin yerine 6, 7 ve 8. sınıflarda ayrı ayrı sınavlar yapılarak bunların ortalamalarının alınması sonucu yerleştirmeye gidilmesinin doğru olup olmayacağı öğretmenlere sorulduğunda %60 gibi bir oranda doğrudur cevabı alınmıştır. Kararsızım diyenlerin oranı 19.7 iken %20.6'lık bir kesim getirilecek olan sistemin doğru bir uygulama olmayacağı yönünde görüş bildirmişlerdir.
- 6, 7 ve 8. sınıf sonlarında yapılacak olan SBS sınavlarının bir üst okula yerleştirmelerde %70 oranında etki etmesinin öğretmenler tarafından doğru bulunup bulunmadığı sorgulandığıdaysa, öğretmenlerin %41'i bu durumu onaylarken %33'ü doğru fakat etki oranının fazla olduğunu belirtmektedirler. %70 etki oranının az olduğunu söyleyenler ise %10'luk bir çoğunluğu teşkil ederken bu kararın yanlış bir olduğunu ve eğitim sistemine fayda getirmeyeceğini savunanların oranı ise %14.6'dır.

- Yeni getirilen sistemde %25 olan yıl sonu başarı puanlarının oranının yeterli olduğunu düşünenlerin oranı %42.5, bu oranın yetersiz olduğunu savunanlar ise %37.7'lik bir çoğunluğu teşkil etmektedir. %25 oran azaltılmalıdır görüşünde olanların oranı ise %19.8'dir
- Ortaöğretime geçişte öğrenci davranış puanlarının etkili olması gerektiğini savunan öğretmenlerin oranı beşte üçten fazladır. Davranış puanlarının bir üst öğrenim kurumuna geçişte etkili olmasını olumlu bulmayanların oranı ise beşte birdir.
- Yeni getirilen sistemle okullardaki eğitim kalitesi artacaktır diyen öğretmenlerin oranı %59.2 iken kısmen artacaktır diyen öğretmenlerin oranı %30.4'tür. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere %90'ı yeni sistemin okullarda kaliteyi arttıracığını savunmaktadırlar.
- Yeni sistemle yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanlarının etkili olması öğrencilerin okula devam durumlarında artışa sebep olacağına %68.9 oranında Evet diyen öğretmenler %22.5 Kısmen cevabını vererek büyük bir oranda devam probleminin halledilebileceğini vurgulamışlardır.
- Yeni sınav sistemiyle birlikte daha adil ve objektif bir uygulamaya imkan sağlanacaktır diyenlerin oranı %43.7 iken bu önermeye katılmayanların oranı ise %18.1'dir. Kısmen cevabını verenler ise %38'dir.
- “Yeni sistemle getirilen yıl sonu başarı puanı ile yönlendirme ve davranış puanının etkili olması/ Öğrencilerin okul içi faaliyetlere katılımını olumlu yönde etkileyecektir” önermesine Evet diyenler beşte üçlük bir çoğunlukta iken Kısmen Evet diyenler %26.3'lük bir oranı temsil etmektedirler.
- Yeni sistemle birlikte öğrencilerin okul dışı sosyal faaliyetlere ve okul çalışmalarına katılımı %44 oranında öğretmen tarafından öngörülmektedir. Bunu öngörmeyenlerin oranı, yani Hayır diyenlerin oranı ise %18'dir. Kısmen artacaktır diyenlerin oranı ise %37.5'tir.
- Ankete katılanların %52'si getirilen yeni sistemin disiplin sorunlarının çözümünde olumlu gelişmelere neden olacağını bildirmişlerdir. %35'i kısmen cevabını verirken %12.7'si yeni sistemin disiplin sorunlarının çözümünde bir etkiye sahip olmayacağını düşünüyor.

- Öğretmenlerin %68.9'u yeni sistemle Öğrencilerin okuldaki derslere ve sınavlara ilgisini artacağını düşünüyor.
- Yeni sistemle birlikte öğrencilerin temel dersler dışındaki derslere ilgisinin artacağını düşünen öğretmenlerin oranı ise %62.5.
- Yeni sistemin öğrenciler arasında fırsat ve imkan eşitliği sağlayacağını düşünenlerin oranı %43 iken bunun tam tersi düşünen öğretmenlerin oranı ise %21.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %50'si getirilecek olan yeni sistemle birlikte okula ve öğretmene karşı duyulan saygının artacağı görüşündedir. %14'ü bu görüşe katılmazken %35'i okula ve öğretmene karşı saygının kısmen artacağını belirtmişlerdir.
- SBS ile birlikte öğrencilerin sınav kaygısı ve stresi azalacaktır görüşüne katılan öğretmenlerin oranı %27 de kalırken, hayır azalmaz diyenler %31 oranındadır. Öğrencilerin kaygı ve stres düzeyi kısmen azalır diyenler ise %41'lik bir orandadır.
- Öğretmenlerin %40'ı bir yeni sistemle birlikte öğrencilerin yorumlama ve muhakeme becerilerinin gelişeceğini düşünürken %41'i kısmen cevabını vermiştir.
- Araştırmaya katılan öğretmenlerin %41'i yeni sistemle birlikte öğrencilerin bireysel farklılıkları daha adil ölçülecektir derken %19'u bu görüşe katılmamaktadır.
- Anket sorularına cevap veren öğretmenlerin %85'i 3 yıl arka arkaya sınav yapılacak olması dersanelere olan ihtiyacı daha da arttıracığını düşünmektedir.
- Yapılacak olan sınavlarda sadece yıl içinde işlenen konulardan soru sorulması dersanelere olan ilgiyi azaltacaktır önermesine öğretmenlerin %54'ü hayır cevabını vererek öğrencilerin dersanelere olan ilgisinin devam edeceğini göstermektedirler.
- Yeni sistemle birlikte sınav merkezli bir sistemden öğrenci merkezli bir sisteme geçileceğini düşünenlerin oranı %32 iken, kısmen bunun gerçekleşebileceğini bildiren öğretmenlerin oranı %40'ı aşkındır. Öğrenci merkezli bir sisteme geçişin bu şekilde olmayacağını belirten öğretmenlerin oranı ise beşte birdir.

- Yeni sınav sistemi ile birlikte sistem içinde sınavların tahrip edici etkisinin azalacağını düşünenlerin oranı sadece dörtte birdir. %50'ye yakın bir öğretmen kitlesi bu tahrip edici etkinin kısmen azalacağını belirtmişlerdir. Azalmayacaktır diyenlerin oranı ise %27'dir.
- Dershanelerin fonksiyonunun azalmayacağını düşünenlere sebebi sorulduğunda yarıdan fazlası öğrencilerin sınav kazanmak için dershaneye duydukları inancın etkili olduğunu belirtirken, %37'si her yıl sınav yapılacak olmasını dershanelerin fonksiyonunu arttırarak devam ettireceğinin sebebi olarak göstermiştir. %9'u okullarda verilen eğitimin yetersizliğinin sebebi olduğunu belirtmiştir.
- Yeni sistemle birlikte öğretmenlerin yarısı özel okullarda okuyan öğrencilerin avantajlı konuma geleceğini bildirmişlerdir. Anket sorularını cevaplayan öğretmenlerin %30'u özel okullardaki öğrencilerin kısmen avantajlı konuma geçeceğini düşünürken %19.1'lik bir kesim her hangi bir avantaj söz konusu olacağını düşünmemektedir.
- Özel okullara ilginin artacağını düşünen öğretmenlerin %38'i özel okulların öğrencilerin bir üst öğrenim kurumuna yerleşmeleri için yüksek not verecek olmalarını sebep olarak göstermişlerdir. Özel okulların imkanları fazla olduğu için cevabı verenlerin oranı ise %27.6. Öğretmenlerin %34'ü ise öğrenci ve velilerin özel okulların daha iyi eğitim verdiklerine olan inançlarını ilginin sebebi olarak belirtmişlerdir.
- Yıl sonu başarı puanı nasıl hesaplanmalıdır sorusuna; Öğretmenlerin beşte üçlük kesimi, modelde önerildiği gibi öğrencilerin sadece ders notları ve davranış notları değil, buna ek olarak öğrencilerin sosyal aktiviteleri, kulüp çalışmaları vb. çabalarının da değerlendirmeye eklenmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Öğretmenlerin dörtte birlik bir kısmı ise, okullardaki sınav sistemlerinin daha objektif ve adil olabilmesi için standartlaştırıcı çalışmaların yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Yüzde 14'lük bir orandaki öğretmen, sınavların oranlarının daha yüksek tutulması ile daha nesnel bir değerlendirmenin olacağını varsaymaktadırlar.
- Öğretmenlerin dörtte üçü okul başarı puanlarının bir üst öğrenime yerleşirken etkili olmasının kendilerinin not verirken nesnel bir değerlendirme yapmalarını kısmen ya da tamamen etkileyeceğini ifade etmişlerdir.

- Öğretmenlerin dörtte üçlük bir kesimi yılsonu başarı ve davranış notlarının bir üst öğrenim kurumuna yerleşirken etkili olmasının kendilerini kısmen ya da tamamen olmak üzere baskı altında bırakacağını belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin altında kalacakları baskının kendilerinin ölçme ve değerlendirme performansları üzerinde nasıl bir etki bırakacağı sorulduğunda öğretmenlerin yarısı çevresel faktörler nedeniyle (veli-idare) zor durumda kalabileceklerini ifade etmişlerdir ve yüzde 16'lık bir kesim bu baskı nedeniyle öğretmenlerin adil değerlendirme yapamayacaklarını belirtmişlerdir. Yalnızca üçte birlik bir oran bu baskını öğretmenlerin not vermede nesnel tavırlarını etkilemeyeceğini, ve hatta vereceklerin notların etkili ve anlamlı olduğunu gördüklerinde daha nesnel bir tavır içersinde not vereceklerini belirtmişlerdir.
- Öğretmenlerin üzerlerindeki baskıyı azaltmak, ölçme ve değerlendirme sürecinde daha adil ve nesnel bir süreç sağlamak için; Öğretmenlerin yaklaşık üçte birlik kesimi bu noktada kendilerine güvenilmesi gerektiğini ifade etmiştir.
- Ayrıca hem öğretmen hem de veli, ölçme değerlendirme konusunda bilinçlendirilmelidir, öğretmenler kendilerine yönelik hizmet içi eğitimler ile bunun sağlanacağı ifade edilmiştir.
- Baskıyı azaltmak için öğretmenlerin yüzde otuzluk bir kesimi ölçme ve değerlendirme için nesnel kriterlerin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. öğretmenlerin dörtte birlik bir kesimi çevresel baskıları azaltıcı önlemler alınması gerektiği belirtilmiştir. yüzde 10'a yakın bir kesim, öğretmenin maddi durumunun iyileştirilmesi öğretmenin altında kalacağı baskıyı azaltacağını ifade etmektedirler.
- Önerilen modeli uygulanmakta olan OKS ile kıyasladığımızda öğretmenlerin dörtte üçlük bir kısmı olumlu yaklaşmakta ancak sistemin bazı eksiklikleri olduğunu belirtmektedirler. Geri kalan dörtte birlik bir kesim ise eğitim sistemindeki sorunların çözümü açısından yeni modelin hiçbir değişime neden olmayacağını düşünmektedirler.
- Yeni sistemin eksikliğinin ne olduğuna ilişkin genel bir değerlendirme yaptığımızda öğretmenlerin verdikleri cevaplar; Öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri eğitim sistemimizin ve okulların altyapı ve teknik imkan eksiklikleri nedeniyle yeni sistemin tahmin edildiği kadar başa-

rılı olamayacağını ifade etmiştir. Yine benzer bir orandaki öğretmen, yeni sistemin öğretmen üzerindeki baskı ve stresi arttıracak olmasını diğer eksiklik olarak sunmuştur.

- Sisteme ilişkin olarak eksikliklere bakıldığında dershanelere yönelimin artacak olması ve özel okulların daha avantajlı hale gelecek olması olarak belirtilmiştir. Puanlama oranlarının uygun olmamasını sisteme ilişkin olarak gören öğretmenlerin oranı ise %14 civarındadır.
- Çalışmaya katılan öğretmenlerin %10'luk bir kesimi ise sistemin hiçbir eksikliği olmadığını bildirmişlerdir.

Sonuç Ve Öneriler

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından geliştirilen Orta Öğrenime Geçiş Modelinde ifade edilen gerekçeler çerçevesinde bir sistem değişikliğine ihtiyaç duyulduğu belirtilmişti. Giriş bölümünde de ifade edildiği üzere bu çalışma şu noktalara odaklanmaktadır: İlk olarak halihazırda uygulanan OKS sistemi öğretmenler tarafından nasıl değerlendirilmektedir? OKS'nin eğitim yapısı ve çocuklar üzerindeki etkileri nedir? Gerçekten bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mıdır? İkinci olarak bir sistem değişikliğine ihtiyaç duyuluyorsa eğer bu sistem nasıl olmalıdır? MEB tarafından geliştirilen model öğretmenler tarafından nasıl değerlendirmektedir? Önerilen modelin eğitim sistemine ve öğrenciler üzerinde ne tür katkıları olacaktır? Son olarak ölçmeye çalıştığımız unsur ise önerilen modelde ne tür aksamalar ortaya çıkabileceği ve bu aksaklıkları gidermek için ne tür önlemler alınacaktır.

Halihazırda uygulanan OKS sistemine bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğu şimdiki sistemden öğrenciler ve eğitim sistemi üzerinde olumsuz etkileri olduğunu bildirmişlerdir. Sekiz yıllık birikimi Haziran ayında bir Pazartesi sabahı iki saatte yapılan bir sınavla ölçmek ve değerlendirmek oldukça yetersizdir. Bu anlamda sadece bir sınav ile daha önceki birikimlerin yok sayılması ile eğitim sistemimiz bir çıkmaza doğru sürüklenmeye doğru gittiği verilen cevaplardan, sahada aktif olarak çalışan, sorunlar ile bire bir yüzleşen öğretmenler tarafından ifade edilmiştir. Halihazırdaki sistem sadece eğitim sistemimize ilişkin bir açmazla neden olmakla kalmamaktadır. Son yıllarda artan liselerde alışık olduğumuz eğitim sezonunun son aylarında okula devamsızlığın başlaması ilköğretimde de yaygınlaşmaya başlamıştı. Şu aşkırdır ki ilköğretimde okula devamın bir anlamını görmeyen öğrenci tekrar bir sınavla üniversiteye girdiğini gördüğü zaman, ortaöğretim kurumlarını da

ciddi anlamda açmaza sokmakta ve bir meşruiyet krizine neden olmaktadır. Diğer yandan okulun öneminin yitilmesi derslerin anlamının kalmaması ya da sadece bazı derslerin anlamlı olması okulda disiplin sorunlarına da neden olmaktadır. Verilen cevaplarda görülmüştür. İlköğretimde bazı derslerin anlamı olmadığını gören bir öğrencinin aynı tavırları ortaöğretimde de sürdürmesi normal bir durumdur.

Sınav merkezli bir sistem, sadece eğitim sistemi üzerinde değil aynı zamanda, çocuklar üzerinde de çeşitli psikolojik ve ruhsal tahribatlara neden olmaktadır. Sürekli sınavı düşünen, sınavla yatıp kalkan, bir yılını sadece sınavla odaklayan ve bundan dolayı kendisini birçok sportif kültürel sanatsal vb. etkinliklerden soyutlayan sadece kaygı ve stres düzeyi yüksek çocuklar yetişmektedirler. Tek sınav odaklı bir sistem araştırmanın da bize gösterdiği üzere hem eğitim sistemi hem de öğrenciler üzerinde olumsuz etkiye neden olmaktadır. Bu noktada öğretmenlere yönelttiğimiz bir sistem değişikliğine ihtiyaç var mı sorusuna öğretmenlerin %90'ından fazlası bir sistem değişikliğine ihtiyaç olduğunu ifade etmişlerdir.

Sistem değişikliğine ihtiyacın farkında olmakla beraber nasıl bir sistem geliştirilmelidir ki hem nesnel ve adil bir yerleştirme sağlansın hem de eğitim sisteminde ve çocuklar üzerinde çeşitli sıkıntılara neden olan tek sınav odaklı sistemin etkisinden kurtulmuş olunsun. Bu anlamda MEB tarafından geliştirilen yeni sistemin temel noktaları öğretmenlere sorulduğunda üç sınavlı yapının ve bu üç sınavlı yapının yanında okul başarı ve davranış puanlarının etkili olmasının bir çözüm olabileceği belirtmişlerdir. Daha önce Eğitim Terbiye Kurulu Başkanı Sayın İrfan Erdoğan model için sadece “temel paradigma”nın belirlendiğini ve gelecek öneriler ile beraber paradigma içerisinde değişikliklere gidilebileceğini belirtmişti. Bu perspektiften öğretmenlere, önerilen yeni sisteme ilişkin oranlar sorulduğunda öğretmenler okul notlarının daha fazla etkili olması gerektiğini ya da sınavın oranının oldukça yüksek olduğunu bildirmişlerdir. Öğretmenler bir yandan okul notlarının daha fazla etkili olması gerektiğini ifade ederken diğer yandan kendilerinin not vermedeki adil ve nesnel tavırlarında şüphededirler. Bu nokta daha sonra tartışılacağından burada bitiriyorum. Ayrıca yeni sisteme ilişkin en spekülatif öğelerden biri davranış puanlarını etkisi de yine öğretmenler tarafından olumlu karşılanmıştır.

Okul başarı puanlarının eğitim sistemi ve öğrenciler üzerinden asıl bir etkiye sahip olacağı ele alındığında öğretmenlerin yarıdan daha fazlası daha

umutla bakmaktadırlar. yeni sistem ve okul başarı puanlarının dahil olması ile okuldaki sorunlarda bir çözüme doğru gidileceği varsayılmaktadır. Verilen cevaplar açısından eğitim sistemi ve öğrenciler üzerinde nasıl bir etkisi olacağına bakıldığında, önerilen model eğitim sistemi üzerinde olumlu etkilere neden olacağı ifade edilmiştir. Okul başarı puanları ve davranış notları çocukların okula daha çok bağlanmalarına okula devamı derslere ilgisini arttıracaktır. Diğer yandan öğrenciler üzerindeki etkilerine bakıldığında bazı yönlerden olumlu gelişmeler sergileyeceği ifade edilirken kimi yönlerden ise istenilen düzeyde olumlu gelişmeye neden olmayacağı araştırmamızdan çıkarılabilir. Öğrencilerin okul içi ve okul dışı çeşitli faaliyetlere katılımının artması beklenmektedir. Ancak diğer yandan da sınav sayısının çok olması öğrencilerde kaygı ve streste bir azalmaya neden olmayacağı hatta artacağı belirtilmiş ve öğrencilerin eskiye nazaran daha fazla oranda dershaneye gideceği belirtilmiştir.

Yeni sisteme ilişkin en temel eleştiriler iki noktadan gelmektedir: birinci olarak yeni sistemin eğitimde bir açmaz olan dersane okul ikiliğini ortadan kaldıracığı iddiasını yerine üç sınavın bu olguyu güçlendireceğidir ikinci olarak okul başarı puanlarının ortaöğrenime yerleşmede etkili olması “not şişirme” vb çeşitli spekülasyonlara neden olacağı, yani öğretmenlerin nesnel olarak ölçme yapamayacaklarını yada bir iması olarak özel okullarda bu konuda şişirme iddialarıdır. Bu bağlamda yapılan değerlendirmede Orta Öğrenime Geçiş modelinde bir beklenti olarak görülen eğitimdeki ikili yapının yok olacağı yerine üç sınavlı bir sistemde öğretmenler dershaneciliğin aratacağına inanmaktadırlar. Ayrıca bir önerme olarak sunulan soruların sadece müfredat içersinden soruluyor olmasının yine dershaneye yönelmeyi azaltmayacağı görülmüştür. Neden dershaneciliğin artacağı sorusunun cevabı (açık uçlu olarak sorduğumuz) ise oldukça kritiktir: dershaneye yönelme pratik gerçeklikten çok yada okulların fiziksel altyapı şartlarından çok algı ile ilgili bir mesele olmasıdır. Yani birileri ancak dershaneye gittiğinde kazanacağına inanıyor olmasıdır.

Çalışmamıza ilişkin olarak ilgin olan sonuç ise şudur: öğretmenlerin büyük çoğunluğu bir üst öğrenime yerleşirken öğrencilerin ders notlarının yanında katıldıkları etkinliklerin ve kişisel becerilerinin de değerlendirme sürecine alınması iken diğer yandan kendilerinin değerlendirmelerinde ise nesnel olunamayacağını ifade etmektedirler. Burada ilk sorun nesnellığın ne olduğu ile ilgilidir. Standart formlarla standart davranışları mı ölçmek yoksa

bireysel farklılıkları dikkate mi almak ile ilgidir. Her değerlendirme sürecinin öznellik içerdiğini ancak bu öznelliğin keyfilik anlamına geldiğini bilmesi gerekir. Nasıl ki bir hakim yasaların sınırları içerisinde vicdanı ile karar verir aynı şekilde öğretmende değerlendirmeye ilişkin kıstaslar üzerinden vicdanı çevresinde bir sonuca varmalıdır. Eğer ki öğretmen özneliğini keyfiliğe dökerse bu durumda öğretmen meşruiyetini kaybeder ancak burada sorun değerlendirmenin öznellik içermesi değil kişinin keyfi tavrıdır ve bu keyfi tavrı engellemek içinde çeşitli düzenlemelerin yapılması da normaldir.

Nesnellik ve adil not dağılımı konusu sadece öğretmenlerin değerlendirmesi ile ilişkili değildir. Aynı konuda özel okullar için yapılan eleştirilere çalışmamızda öğretmenlerde katılmıştır. Nesnelliğe ilişkin olarak şunu belirtmemiz gerekiyor: yıllardır üniversiteye yerleştirme sisteminde okul başarı puanları hesaplanmaktadır ve konu ile ilgili olarak, bu noktada spekülasyonlar yapılmamıştır. Yeni müfredatın temel unsurlarından olan sürece dayalı değerlendirme sistemi içerisinde okul başarı puanlarının dahil edilmesi gayet makul ve uyumludur.

Ama öğretmenlerin belirttikleri muhtemel baskılarda desteklenmesi için gerekli düzenlemelerin de yapılması kaçınılmazdır.

Önerilen modeli uygulanmakta olan OKS ile kıyasladığımızda öğretmenlerin büyük bir kesimi daha olumlu yaklaşmaktadır. Ancak sistemin bazı eksiklikleri olduğunu belirtmektedirler. Yapılacak olan bazı paradigma içi düzenlemelerle yeni sistemin eğitim sistemimiz ve çocuklar üzerinde daha olumlu izler bırakacağı çalışmamızdan ortaya çıkmaktadır.